

Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця
Бібліотека

Серія
«Ювілеї
особистостей»

Видавництво «Книга-плюс»
www.book-plus.com.ua

ПРОФЕСОР ОЛЕКСАНДР НАУМЕНКО

шлях професіонала, науковця, наставника

**Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця**

Бібліотека

Серія «Ювілеї особистостей»

**ПРОФЕСОР
ОЛЕКСАНДР НАУМЕНКО:
шлях професіонала, науковця, наставника**

Біобібліографічний покажчик

Київ
Видавництво «Книга-плюс»
2025

- Упорядники:** Папуша Л. В., директор бібліотеки
НМУ імені О. О. Богомольця
Медяник Л. С., головний бібліотекар
- Бібліографічний редактор:** Ключніченко О. В., завідувач методико-бібліографічного відділу бібліотеки
НМУ імені О. О. Богомольця
- Літературний редактор:** Голінатий О. П., кандидат філологічних наук,
викладач кафедри мовної підготовки
НМУ імені О. О. Богомольця
- Відповідальна за випуск:** Папуша Л. В., директор бібліотеки
НМУ імені О. О. Богомольця

Професор Олександр Наumenко: шлях професіонала, науковця, наставника: біобібліогр. показч. / НМУ імені О. О. Богомольця, Бібліотека; [упоряд.: Л. В. Папуша, О. В. Ключніченко, Л. С. Медяник; бібліогр. ред. О. В. Ключніченко; літ. ред. О. П. Голінатий; відп. за вип. Л. В. Папуша]. – Київ, 2025. – 92 с. – (Серія «Ювілеї особистостей»).

Біобібліографічний показчик із серії «Ювілеї особистостей» присвячено науковій та професійній діяльності Олександра Миколайовича Наumenка, доктора медичних наук, професора, першого проректора з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти НМУ імені О. О. Богомольця, члена-кореспондента Національної академії медичних наук України, члена-кореспондента Національної академії педагогічних наук України, заслуженого лікаря України, відмінника освіти України. У виданні представлено науковий доробок ученого: монографії, підручники, навчальні посібники, статті в продовжуваних та періодичних виданнях, матеріалах конференцій.

Показчик адресовано науковцям, аспірантам, докторантам, викладачам ЗВМО, студентам та всім, хто цікавиться питаннями медицини, зокрема оториноларингології.

Олександр Миколайович Наumenко

Доктор медичних наук, професор, перший проректор з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти, член-кореспондент Національної академії медичних наук України, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, заслужений лікар України, відмінник освіти України

ЗМІСТ

Від упорядників	5
ПРОФЕСОР ОЛЕКСАНДР НАУМЕНКО: шлях професіонала, науковця, наставника	6
Привітання від колег	14
Бібліографія наукових праць Науменка О. М.	26
1. Автореферат та дисертація на здобуття наукового ступеня.	26
2. Наукова школа Науменка О. М.	26
3. Офіційний опонент на захисті дисертації, представленої на здобуття наукового ступеня кандидата наук	27
4. Наукові видання	28
5. Навчальні підручники, посібники, методичні рекомендації	29
6. Статті в періодичних та продовжуваних наукових та науково-практичних виданнях	31
7. Публікації в збірниках наукових праць та науково-практичних конференцій	48
8. Публікації про О. М. Науменка	55
Фотогалерея	57

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Біобібліографічний покажчик із серії «Ювілеї особистостей» присвячено науковій та професійній діяльності Олександра Миколайовича Науменка, доктора медичних наук, професора, першого проректора з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, члена-кореспондента Національної академії медичних наук України, члена-кореспондента Національної академії педагогічних наук України, заслуженого лікаря України, відмінника освіти України. Олександр Миколайович Науменко – автор понад 220 наукових праць, 7 монографій, 5 авторських свідоцтв на винахід, навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій.

У покажчику представлено науковий доробок ученого за 1998–2025 роки.

У статті «Професор Олександр Науменко: шлях професіонала, науковця, наставника» висвітлено біографію, наукові та професійні здобутки вченого.

До видання також увійшли:

- привітання від колег кафедри оториноларингології;
- віршоване привітання професора Тишка Ф. О.;
- звернення членів Приймальної комісії НМУ імені О. О. Богомольця;
- нариси та вітальні слова від колег і учнів – Діхтярука О., Бондаренко Я., Довгича С., Денисенка Р. Ю., Камінського Е., Немчика К.

Ці матеріали створюють багатогранний образ Олександра Науменка – відомого вченого, талановитого організатора та щирого наставника, який поєднав у своїй діяльності високий професіоналізм, людяність і відданість справі служіння медицині.

Розділ «Бібліографія наукових праць Науменка О. М.» містить бібліографічні описи праць ученого. Їх погруповано в підрозділи:

- автореферат та дисертація на здобуття наукового ступеня;
- наукова школа О. М. Науменка;
- офіційний опонент на захисті дисертації, представленої на здобуття наукового ступеня кандидата наук;
- наукові видання;
- навчальні підручники, посібники, методичні рекомендації;
- статті в періодичних та продовжуваних наукових та науково-практичних виданнях (у хронологічному порядку, а у межах року – за алфавітом назв);
- публікації в збірниках наукових праць та науково-практичних конференцій (у хронологічному порядку, а в межах року – за алфавітом назв);
- публікації про О. М. Науменка.

Загальна кількість бібліографічних записів: 232.

Допоміжний апарат бібліографічного покажчика представлено:

- статтю від упорядників;
- змістом.

Бібліографічний опис і скорочення слів здійснено згідно з чинними державними стандартами України. Для підготовки покажчика використано фонди бібліотеки Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, Національної наукової медичної бібліотеки України, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

* Знаком астериск відмічено документи, які не перевірено de-vizo.

ПРОФЕСОР ОЛЕКСАНДР НАУМЕНКО: шлях професіонала, науковця, наставника

Олександр Миколайович Науменко – лікар-оториноларинголог, доктор медичних наук (2002), професор (2005), член-кореспондент Національної академії медичних наук України (2020), член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України (2025), заслужений лікар України (2004), перший проректор з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти, професор кафедри оториноларингології Національного медичного університету імені О. О. Богомольця (з 2003 р.), основоположник нового напрямку в оториноларингології – екологічної ринології. Володіє широким діапазоном хірургічних втручань на різних ділянках ЛОР-органів (зокрема при внутрішньочерепних ускладненнях, флегмонах шиї, травмах та сторонніх тілах), проводить пластичні та реконструктивно-відновлювальні втручання.

Професор Олександр Науменко є автором понад 220 наукових робіт, з яких 7 монографій, 5 авторських свідоцтв на винахід, навчально-методичні посібники, методичні рекомендації. Олександр Миколайович успішно готує висококваліфіковані кадри з оториноларингології. Під його керівництвом захищено 8 кандидатських, 1 докторську дисертацію та 6 дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Наразі навчається 1 докторант і 4 аспіранти.

Народився Олександр Миколайович 16 листопада 1965 року в селі Гора Бориспільського району Київської області в родині агронома. У 1982 році закінчив школу із золотою медаллю і вступив до Київського медичного інституту імені О. О. Богомольця на лікувальний факультет¹. Відтоді й розпочався шлях Науменка Олександра Миколайовича в медицину. Під час навчання в інституті він поглиблено вивчав оториноларингологію, відвідував студентський науковий гурток кафедри оториноларингології. Після закінчення медичного інституту (1988) та інтернатури за спеціальністю «оториноларингологія» Олександр Миколайович розпочав професійну діяльність медика в районній поліклініці м. Києва за фахом лікар-оториноларинголог.

Мрія про наукові дослідження не покидала Олександра Миколайовича і знову привела до Київського медичного інституту. З 1990 року він працював на кафедрі оториноларингології старшим науковим співробітником, а з 1993 року – асистентом цієї ж кафедри під керівництвом професора

Ю. В. Мітіна. Між учнем і вчителем склалася атмосфера творчого і професійного порозуміння, що сприяла швидкому зростанню Олександра Миколайовича Науменка як лікаря-хірурга, науковця і громадського діяча.

У 1995 році під керівництвом ректора Університету академіка Євгена Гнатовича Гончарука Олександр Миколайович розпочав роботу в приймальній комісії. У цей період професійної і наукової діяльності розширюється коло його наукових інтересів, які знайшли застосування в практичній площині: Олександр Науменко бере активну участь у створенні і становленні факультету підготовки лікарів для Збройних сил України НМУ імені О. О. Богомольця (1997–2004). У подальшому, за його безпосередньої участі, в Університеті продовжує функціонувати факультет підготовки лікарів для Збройних сил України та створений медико-психологічний факультет, що в 2023 році був реорганізований у Навчально-науковий інститут психічного здоров'я. Наразі О. М. Науменко бере участь у роботі Координаційного центру з психічного здоров'я Кабінету Міністрів України, який є консультативно-дорадчим органом КМУ та забезпечує супровід впровадження Всеукраїнської програми ментального здоров'я.

У 1998 році О. М. Науменко захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук на тему «Стан мінерального обміну і методи його корекції при деяких формах хронічного риніту». У процесі роботи над дисертацією Олександр Миколайович отримав 2 патенти України на винахід – конхотом та внутрішньораковинну лазеротерапію, які суттєво покращили лікування хронічного риніту – однієї з найбільш поширених недуг в оториноларингології. Як хірург ЛОР-відділення Центральної міської клінічної лікарні, на базі якої існує кафедра оториноларингології НМУ імені О. О. Богомольця, Олександр Миколайович проводить оперативні втручання, здійснює екстрені чергування у відділенні швидкої допомоги. Результати його професійної та наукової діяльності були опубліковані на шпальтах наукових фахових видань. О. М. Науменко стає автором численних статей у профільних і загальномедичних виданнях, де широко й багатогранно висвітлює проблеми клініки, діагностики і сучасних методів лікування хронічних захворювань порожнини носа. За його безпосередньої участі було створено новий напрям у науці – екологічну ринологію.

У 2000 році О. М. Науменко за конкурсом обирається на посаду доцента кафедри оториноларингології НМУ імені О. О. Богомольця. Обіймаючи поса-

1 У 1995 році Указом Президента України інституту надано статус Національного медичного університету імені О. О. Богомольця.

ду заступника декана факультету [2] підготовки лікарів для Збройних сил України (1997–2004), Олександр Миколайович налагодив тісну співпрацю з кафедрами та клініками Української військово-медичної академії, де проходять обстеження і лікування військовослужбовці, учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Ця робота надихнула Олександра Науменка на ідею вивчення патології носа та приносових пазух у таких пацієнтів. Кропітка і тривала робота, пов'язана з обстеженням і лікуванням військовослужбовців-ліквідаторів аварії на Чорнобильській АЕС та мешканців м. Києва, хворих на різні форми хронічного риніту, переросла в наукове дослідження, на основі якого в 2002 році була захищена докторська дисертація на тему «Спонтанний та індукований патоморфоз хронічного риніту у мешканців Київського регіону». Це перша дисертація в Україні з оториноларингології, присвячена наслідкам Чорнобильської катастрофи, у якій уперше були детально висвітлені особливості ураження верхніх дихальних шляхів у ліквідаторів та постраждалих унаслідок Чорнобильської катастрофи, запропоновані ефективні методи їх корекції – консервативні та ощадливі хірургічні способи. Результатом цієї роботи стало покращення діагностики й лікування хворих на патологію носа і приносових пазух як причетних до ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, так і жителів міста Києва, розроблені сучасні алгоритми обстеження й лікування таких хворих з огляду на видозмінений перебіг (патоморфоз) цих захворювань. Таким чином, О. М. Науменко започаткував новий напрям наукових досліджень – екологічну оториноларингологію в трансформованих умовах життєзабезпечення сучасної людини.

У 2003 році О. М. Науменко був обраний за конкурсом на посаду професора кафедри оториноларингології. У 2004 році йому присвоєно вчене звання професора. У період із 2014 по 2015 рік Олександр Миколайович очолює кафедру оториноларингології, з 2013 року перебуває на посаді проректора з науково-педагогічної, лікувальної роботи та післядипломної освіти, з 2020 року – перший проректор з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти НМУ імені О. О. Богомольця. Цього ж року Олександр Науменко здобув звання члена-кореспондента Національної академії медичних наук України (НАМН). При цьому професор Науменко продовжує активно працювати на кафедрі – читає лекції студентам, консультує та оперує хворих.

2 Єдиний на теренах України факультет підготовки лікарів для Збройних сил України.

Олександр Миколайович є учасником загальноуніверситетських, всеукраїнських і міжнародних заходів. У 2015 році було підписано Угоду про співпрацю між НМУ імені О. О. Богомольця та Варшавським медичним університетом. У результаті підписання цієї Угоди відбувся ряд спільних наукових заходів за участю професора Науменка. Насамперед було започатковано та проведено Перший україно-польський конгрес отоларингологів «Інноваційні технології в оториноларингології», на якому Олександра Миколайовича Науменка обрали Президентом форуму. Надалі такі форуми проводитимуться щорічно (вже проведено 7 конгресів).

У клініці отоларингології Варшавського медичного університету були проведені оперативні втручання з видалення отоакустичної неврини. Також відбулася наукова онлайн-конференція лікарів оториноларингологів на тему «Ускладнення в оториноларингології в період пандемії COVID-19 та ускладненого доступу до системи охорони здоров'я» за участю керівника кафедри та клініки оториноларингології Варшавського медичного університету професора Казімежа Нємчика та професора НМУ імені О. О. Богомольця Олександра Миколайовича Науменка. Уперше в історії української оториноларингології на базі Варшавського медичного університету відбувся захист PhD дисертації асистента кафедри Національного медичного університету, яка вперше в Україні була нострифікована як диплом кандидата медичних наук.

Після 2020 року професор Олександр Науменко продовжував активно поєднувати науково-педагогічну, клінічну та організаційну діяльність. Проте початок 2022 року, ознаменований повномасштабним вторгненням росії в Україну, уніс суттєві корективи в життя кожного українця. Не став винятком науковий, освітній та медичний простір. В умовах війни професор Науменко разом із колективом Національного медичного університету імені О. О. Богомольця спрямовував свої зусилля на збереження освітнього процесу, підтримку лікарів, студентів і пацієнтів, розвиток міжнародного партнерства та волонтерську діяльність. Зокрема, чимала кількість благодійних організацій і фондів системно звертаються до навчального закладу за допомогою, порадами і рекомендаціями. Прикладом є співпраця з благодійним фондом “Сучасна Україна”, що з початку війни доставив до України більше 300 тонн гуманітарних вантажів. Серед них не лише медикаменти, а й лікувальні апарати та інші засоби забезпечення для медичних закладів України. До прикладу, 11 серпня 2025 року військовим III окремої штурмової бригади Збройних сил України передали 3 рації та прилад

нічного бачення, які допомагатимуть воїнам на Харківському напрямку. Для потреб ЗСУ раніше передали засоби надання невідкладної медичної допомоги пораненим, квадрокоптери, дрони, а також фінансову допомогу на суму понад 1,5 мільйона гривень (на березень 2025 року).

Важливу роль у комунікації з благодійниками відіграє перший проректор з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти, професор Олександр Науменко. Олександр Миколайович є членом Почесної ради Фонду та одним з амбасадорів соціального проекту «For Kids UA», спрямованого на допомогу дітям, постраждалим від війни. Першочерговою метою цієї ініціативи є реабілітація та підтримка дітей, яких вдалося повернути до України після незаконної депортації в росію. За вагомий внесок в оборону країни та майбутнє української нації президент благодійного фонду «Сучасна Україна» Володимир Гавриш вручив Олександрові Науменку нагороду від Головнокомандувача ЗСУ Валерія Залужного.

Попри загрози та складнощі воєнного часу, триває співпраця між українськими й зарубіжними медичними установами. Так, улітку 2024 року на базі кафедри оториноларингології НМУ спільно з фахівцями Варшавського медичного університету було проведено складні операції з відновлення слуху. Попри загрозу ракетних ударів, професор Казімеж Нємчик і доцент Роберт Бартошевич кафедри та клініки ВМУ провели в Києві майстер-клас із кохлеарної імплантації.

Серед пацієнтів, які отримали слухові імпланти, були дитина з уродженим порушенням слуху, дванадцятирічний хлопчик із прогресуючим зниженням слуху та військовослужбовець, який зазнав вибухової травми вуха та головного мозку. Захід відбувся на базі відділення отоларингології для дорослих і дітей Свято-Михайлівської клінічної лікарні завдяки спільній роботі першого проректора з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти НМУ професора Олександра Науменка, директорки лікарні Людмили Антоненко та завідувачки кафедри оториноларингології професорки Юлії Дєєвої.

Проект реалізовано в межах імплементації Миської цільової програми «Здоров'я киян», затвердженої Київським міським головою Віталієм Кличком. Протягом насиченого операційного дня україно-польська хірургічна команда – у складі Казімежа Нємчика, Роберта Бартошевича, Олександра Науменка та Юлії Дєєвої – успішно встановила трьом пацієнтам кохлеарні імпланти, які пройшли інтраопераційне тестування та телеметрію. Після курсу слухової реабілітації пацієнти зможуть повернутися до повноцінного спілкування й активної участі в соціальному житті, що є яскравим прикладом життєствердної ролі медицини навіть у часи випробувань.

У липні 2025 року Університет відвідала делегація відомих французьких щелепно-лицевих хірургів. У комунікації з французькими колегами взяв участь перший проректор з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти Олександр Науменко. За результатами перемовин у межах підписаного меморандуму про співпрацю між університетами з вересня розпочнеться підготовка PhD студентів під подвійним керівництвом. Крім того, сторони обговорили можливості створення мультидисциплінарних команд на території України для лікування пацієнтів з тяжкими вродженими патологіями – синдромальними краніосиностозами – та можливість використання штучного інтелекту в діагностиці та лікуванні пацієнтів з рідкісними захворюваннями.

6 травня 2025 року Олександр Науменко здобув звання члена-кореспондента Національної академії педагогічних наук України (НАПН). На загальних зборах НАПН України його обрано членом-кореспондентом НАПН України по відділенню психології та спеціальної педагогіки. Диплом про присвоєння високого звання йому вручив президент НАПН України, академік Національної академії наук України, професор Василь Кремень. Це стало свідченням визнання високих наукових досягнень професора, його багаторічної плідної праці у сфері освіти, вагомого внеску в розвиток педагогічної науки.

Невдовзі член-кореспондент НАПН України, член-кореспондент НАПН України Олександр Миколайович Науменко взяв участь в урочистостях, присвячених пам'ятній даті – 65-річчю Інституту отоларингології імені професора О. С. Коломійченка, де відзначив багаторічну ефективну взаємодію між установами та висловив упевненість у подальшому розвитку співпраці між провідними медичними закладами України.

У серпні 2025 року під керівництвом Олександра Науменка в НМУ відкрито нову освітню програму зі спеціальності G21 «Біотехнології та біоінженерія», що стала актуальною відповіддю на потреби сучасної науки. Пропозиція знайшла відгук у численних випускників медичних коледжів зі всієї України, магістрів, спеціалістів, які бажають поглибити та розширити свої знання з фармації. Ця спеціальність має попит на ринку праці, адже біотехнології посідають друге місце після IT-технологій серед пріоритетних напрямків розвитку перших економік світу.

За безпосередньої участі професора Олександра Науменка в Університеті відбулися фахові вступні іспити за спеціальностями І4 «Медична психологія» та С4 «Психологія» (за напрямом «Клінічна психологія»). Цей етап вступної кампанії став важливим кроком у розширенні освітніх

можливостей Університету, що відповідає сучасним потребам суспільства. Сформовано концепцію підготовки фахівців нового покоління, які поєднуюватимуть медичні, психологічні та освітні компетентності. Успішне складання вступних випробувань відкриє для абітурієнтів шлях до здобуття сучасних, затребуваних на ринку праці професій, спрямованих на відновлення психічного здоров'я населення та розвиток системи психологічної допомоги в Україні.

Напередодні Дня Незалежності України на території Національного медичного університету імені О. О. Богомольця відкрили Меморіал пам'яті загиблих студентів, випускників і співробітників Університету, чиї життя забрала російсько-українська війна. Це місце стало символом шани, гордості й невимовного болю від втрат у медичній родині нашого Університету, спричинених російською агресією. Активісти Студентського парламенту спільно з ректором Юрієм Кучиним і першим проректором Олександром Науменком висадили кипариси й гортензії як символ пам'яті, що житиме в серцях університетської спільноти.

28 серпня 2025 року професор Олександр Науменко взяв участь у заході зі створення нових структурних підрозділів Університету – Навчально-наукового інституту медицини та Навчально-наукового інституту стоматології, який відбувся на засіданні Вченої ради. Це рішення відповідає актуальним запитам студентства й абітурієнтів та стане ефективним інструментом для формування єдиної освітньо-наукової платформи з підготовки висококваліфікованих лікарів медичних спеціальностей і лікарів-стоматологів. Ухвалені рішення також сприятимуть оптимізації підготовки майбутніх медиків.

Окрім надзвичайно насиченого робочого ритму на кафедрі (оперативні втручання, практичні заняття, лекції, консультації, наукова діяльність, адміністративна робота), Олександр Миколайович значну частину свого таланту керівника, організатора віддає служінню й розвитку Університету. Це й цілорічна робота з підготовки і проведення набору студентів на I курс, конструктивна робота з переведення та поновлення студентів, участь в удосконаленні й покращенні науково-методичної роботи Університету й розвитку його матеріально-технічної бази, спрямованої на більш якісну і всебічну підготовку майбутніх лікарів для нашої держави. За роки роботи Олександр Науменко провів 30 вступних кампаній у НМУ, з яких 18 – на посаді відповідального секретаря Приймальної комісії НМУ.

У вільний від роботи час Олександр Миколайович займається спортом: є майстром спорту з дзюдо, грає у футбол та теніс. Зокрема, третій рік поспіль разом з ректором університету Юрієм Кучиним він ініціює вже традиційний

турнір з триатлону, присвячений пам'яті загиблих медиків. Цей захід став не лише спортивним, а й духовним символом стійкості медичної спільноти.

Олександр Науменко закоханий у музику. Чудово співає. Його глибокий багатий баритон торкається найпотаємніших струн сердець слухачів. Нещодавно він долучився до проведення майстер-класу з хореографії від ансамблю «Горлиця», наголошуючи на важливості духовного розвитку й психологічного відновлення для студентів-медиків.

Інколи здається, що його доба налічує не 24 години, а значно більше. Енергія та життєва сила дозволяють Олександрові Миколайовичу досягати успіхів у будь-якій справі, за яку він береться. Витоки цієї цілеспрямованості та наполегливості в досягненні мети слід шукати в його родині. Олександр і його брат Віктор зростали в атмосфері любові й вимогливості. Батьки прищеплювали синам найкращі риси: надійність, порядність, працьовитість і повагу до людей. Батько – Микола Панасович, людина, закохана в рідну українську землю, – працював агрономом. Захистив кандидатську дисертацію зі спеціальності «сільськогосподарські науки». Він власним прикладом показував дітям, як варто самовіддано працювати, з повагою ставитися до людей, прагнути досягати фахової майстерності в обраній царині. Олександр Миколайович щодня втілює батькові настанови в життя, демонструючи приклад самовідданого служіння справі. Мама, Ольга Степанівна, своєю щирою душею надихала сина на професійні та наукові досягнення, додаючи наснаги й підтримки в усіх його починаннях.

Для студентів, магістрів, клінічних ординаторів та аспірантів Олександр Миколайович Науменко – добрий, умілий і принциповий керівник, мудрий наставник. Він постійно скерований у майбутнє, невтомно шукає щось нове, швидко встановлює перспективні наукові напрямки й наполегливо втілює їх у життя. Олександр Миколайович має великий авторитет, любов, довіру та заслужену повагу серед студентів, співробітників та пацієнтів. Численні учні професора завжди вдячні йому за свіжість наукової думки, допитливість ученого, уміння зацікавити проблемою та суттєву допомогу в науковій роботі.

Близько 40 років професійного і наукового життя професор Науменко Олександр Миколайович присвятив рідній альмаматер – Національному медичному університетові імені О. О. Богомольця. Увесь свій талант, знання, душевні сили і тепло серця він віддає заради розвитку науки та здоров'я людей у галузі медицини. Адже його життєве кредо: «Іди до людини з добром».

ПРИВІТАННЯ ВІД КОЛЕГ

Шановний Олександрі Миколайовичу!

*Олександрові Науменку
до 60-річного ювілею*

Вельмишановний Олександрі!
Дозвольте щиро привітати —
У Вас сьогодні свято гарне:
Вам виповнилось шістдесят!

На вік свій, справді, Ви не схожі,
Ви добрий, мудрий і міцний.
Для нас Ви є дарунком Божим,
Натхненником для молодих.

В добросердечнім колективі
Ви вирости в нас на очах.
Коли Ви з нами, ми щасливі
І Богу дякуєм за Вас.

Тож дай Вам Боже сил, насаги
Собою радувати нас.
Безмежної навкруг поваги
Вам зичу завжди й повсякчас.

Ми Вас шануєм і цінуєм
За доброту й природний ум.
Ми з Вами є і завжди будем —
Ваш корінь прізвища "Наум!"

Нехай щастить Вам, Олександрі!
А разом з Вами і всім нам.
Хай Бог дає життя Вам гарне
І розквітає душі храм!

Спасибі Богу, що Ви є!
З людьми такими Україна
Повік належатиме нам,
Бо ми її одна родина.

Тож з ювілеєм, добрий друже!
Нехай щастить Вам у житті!
Будьте здорові, мудрі, дужі —
Благословіння Вам у труді!

**Професор Тишко Ф.О.
16.11.2025**

День народження завжди є приводом згадати пройдений шлях, усвідомити, що це не просто цифри, які відповідають прожитим рокам, а справжній досвід та мудрість. Шістдесят років – це не просто ювілей. Це життя, наповнене реальною працею, справжніми досягненнями, щирою відданістю обраній справі. Ви пройшли шлях від маленького хлопчика з села Гора на Київщині до Першого проректора одного з найвідоміших медичних університетів країни. Від студента, який захоплювався оториноларингологією, до доктора медичних наук, професора, Заслуженого лікаря України, члена-кореспондента НАМН та НАПН України. Від співробітника Приймальної комісії до людини, яка десятиліттями формувала обличчя університету, забезпечувала справедливий відбір майбутніх лікарів.

Ваша біографія читається як приклад того, чого можна досягти наполегливою працею, чесністю, звитягою. Золота медаль у школі, паралельне навчання в музичній школі, вступ до медичного інституту та робота середнім медичним працівником, інтернатура за омріяною спеціальністю, робота практикуючим лікарем, старшим лаборантом, а потім асистентом кафедри, кандидатська дисертація, докторська, професорське звання в тридцять дев'ять років – це все не випадковість, не удача, а наслідок Вашої цілеспрямованості, уміння ставити цілі та досягати їх.

Ви створили новий напрям в українській оториноларингології – екологічну ринологію. Ваша докторська дисертація, присвячена наслідкам Чорнобильської катастрофи, стала першою такою роботою в Україні. Ви є засновником наукової школи, де під Вашим керівництвом захищено численну кількість кандидатських та докторських дисертацій. Ви автор понад трьохсот наукових робіт, монографій, навчальних посібників. Ваші праці допомагають лікарям по всій країні краще розуміти патологію верхніх дихальних шляхів, ефективніше лікувати пацієнтів. Проте Ваш внесок не обмежується наукою та медичною практикою. Десятиліттями Ви працювали в приймальній комісії університету, забезпечуючи чітку, справедливу, прозору роботу цього важливого підрозділу. Через Вас пройшли де-

сятки тисяч абітурієнтів, які стали студентами, а потім лікарями. Для багатьох з нас Ви були тим, хто відкрив двері в медицину, хто зустрів нас на самому початку цього шляху. Ви були одним з тих, хто створював і розвивав факультет підготовки лікарів для Збройних сил України. Ви стояли біля витоків багатьох важливих починань в університеті.

Як Перший проректор, Ви несете величезну відповідальність за роботу всього університету. Науково-педагогічна робота, лікувальна діяльність, післядипломна освіта – все це у сфері Вашої компетенції. І ви справляєтеся з цим, попри всі труднощі, попри непрості часи, що випали на долю нашої країни. Ви є справжнім уособленням українського духу: патріота, громадянина, який розділяє всі складнощі та нелегкі випробування, що випали на долю нашої країни.

Був момент, коли університет опинився в складній ситуації, коли під загрозою було саме існування установи як цілісної інституції. Ви не вагалися, узяли на себе тягар відповідальності, відстояли університет, його честь і репутацію. Ваша мужність, Ваша відданість Alma Mater стали прикладом для багатьох.

Те, що особливо вражає у Вас – це не просто професійні досягнення, а Ваше ставлення до людей. Ви завжди знаходите час вислухати, допомогти, підтримати. Не має значення, хто звертається – студент, інтерн, колега, пацієнт. Для Вас кожна людина заслуговує на повагу, увагу, розуміння. Ваше життєве кредо «Йди до людини з добром» – це не порожні слова, а принцип, який Ви втілюєте щодня в своїх діях, вчинках, рішеннях. Ви не просто даєте нам знання, Ви вчите нас усіх бути лікарями в повному розумінні цього слова – професіоналами, які водночас залишаються людьми, чуйними, здатними співпереживати. Ви показували власним прикладом, що справжній успіх приходить до тих, хто працює чесно, не шукає легких шляхів, не зраджує своїх принципів. Ми знаємо Вас як керівника справедливого, вимогливого, але водночас розсудливого, здатного почути, зрозуміти, врахувати різні погляди. Ви вмієте приймати виважені рішення, брати на себе відповідальність, створювати атмосферу, в якій люди можуть розкрити свій потенціал. Ваша працездатність викликає захоплення – інколи здається, що у Вашій добі більше ніж двадцять чотири години.

Ви талановитий хірург-отоларинголог, який провів тисячі операцій, володіє широким діапазоном хірургічних втручань. Пацієнти йдуть до Вас з вірою і надією, знаючи, що Ви зробите все можливе, щоб допомогти. Ваші лекції завжди були цікавими, змістовними, після них виникало відчуття, що оториноларингологія – це захоплююча наука, а не просто набір фактів, які треба запам'ятати.

Ви встановили міжнародні наукові зв'язки з Варшавським медичним університетом. Завдяки Вашим зусиллям відбулися Україно-Польські конгреси отоларингологів, де Вас обрали президентом. Уперше в історії на базі Варшавського медичного університету відбувся захист PhD дисертації українського аспіранта з наступною нострифікацією. Це прорив, який відкрив нові можливості для української науки.

Окрім професійних досягнень, Ви людина з багатьма інтересами. Майстер спорту з самбо, Ви завжди підтримували фізичну форму, займалися спортом, любили футбол і теніс. Ви чудово співаєте, граєте на музичних інструментах – баяні, фортепіано, гітарі. Ваш глибокий баритон зачаровує слухачів і доводить, що талановита людина талановита в усьому.

Ви хороший сім'янин, люблячий чоловік і батько. Родина завжди була для Вас опорою, джерелом сили. Ви виховані в сім'ї, де цінували працю, чесність, повагу до людей. Ваш батько, Микола Панасович, сам маючи кандидатський ступінь, працюючи директором радгоспу, показував власним прикладом, що означає віддавати себе справі. Мати, Ольга Степанівна, була джерелом любові, тепла, підтримки. Саме в родині Вам прищепили ті якості, які стали основою Вашого характеру.

Ваш вік – це вік мудрості, досвіду, зрілості. Але водночас це вік, коли ще є багато сил, енергії, планів. Попереду ще стільки всього можна зробити, досягти, створити. Ви залишаєтеся енергійною, активною людиною, яка продовжує працювати, творити, вести за собою.

У цей святковий день від усього колективу кафедри хочемо побажати Вам насамперед міцного здоров'я, яке дасть можливість і далі працювати, реалізовувати задуми. Щиро бажаємо Вам родинного тепла, затишку, підтримки близьких. Нехай вдома Вас завжди чекають люблячі серця, розуміння, спокій. Нехай діти дарують радість і тепло. Нехай родина залишається для Вас надійним тилом, джерелом натхнення. Бажаємо професійних успіхів. Нехай Ваша робота і далі приносить задоволення, відчуття реалізованості. Нехай Ваш університет, якому Ви віддали все життя, процвітає, розвивається, зміцнює свої позиції серед вищих навчальних закладів. Нехай Ваші учні продовжують Вашу справу, несуть у світ Ваші принципи і цінності. Нехай Ваші ідеї знаходять втілення, Ваші починання – підтримку. Нехай українська медична наука розвивається, а Ваш внесок у неї продовжує зростати. Бажаємо Вам натхнення, енергії, бадьорості духу. Нехай кожен день дарує щось хороше – чи то добру новину, чи то цікаву

зустріч, чи то просто гарну погоду за вікном. Нехай у житті буде більше світлих моментів, приємних подій, радісних вражень.

Від щирого серця бажаємо оточення вірних друзів, надійних колег, однодумців. Нехай поруч завжди будуть люди, на яких можна покластися, з якими приємно спілкуватися, ділитися планами, радитися. Нехай справжня дружба, взаємна повага, розуміння супроводжують Вас по життю. Бажаємо Вам зберігати оптимізм, віру в краще, здатність радіти життю попри всі труднощі. Час зараз непростий, але він минає, а люди, які зберігають силу духу, упевненість, здатність діяти, виходять з випробувань ще міцнішими.

Зичимо Вам довгих років життя, наповнених сенсом, радістю, любов'ю. Нехай Ваш шлях буде світлим, нехай Доля буде до Вас прихильною. Нехай збуваються мрії, реалізуються плани, відкриваються нові горизонти.

Ви робите світ кращим – своєю працею лікаря, який рятує здоров'я людей; своєю роботою науковця, який розширює межі знань; своєю діяльністю викладача, який готує нові покоління лікарів; своєю роботою керівника, який розбудовує Університет; своїм ставленням до людей, яке показує, що професіоналізм і людяність не суперечать одне одному. Ваше ім'я назавжди увійшло в історію Національного медичного університету імені О.О. Богомольця. Ваш внесок у розвиток української оториноларингології незмірний. Ваші учні продовжують Вашу справу по всій країні.

Олександр Миколайовичу, прийміть щирі вітання з ювілеєм! Нехай цей день буде світлим, радісним, наповненим теплими словами близьких людей. Нехай попереду буде ще багато щасливих років, нових досягнень, приємних моментів.

Многая і благая літа Вам! Нехай Господь береже Вас і Вашу родину!

**З повагою і найкращими побажаннями –
колектив кафедри оториноларингології!**

Szanowny Panie Profesorze

Drogi Przyjacielu, w imieniu swoim oraz całego Zespołu Katedry i Kliniki Otorynolaryngologii Chirurgii Głowy i Szyji z okazji Twoich Urodzin pragnę złożyć Ci życzenia dalszego rozwoju kariery naukowej, radości w codziennej pracy lekarza oraz spełnienia marzeń zarówno tych prywatnych, jak i zawodowych!!!

**Prof. dr hab. Kazimierz
Niemczyk
Kierownik Katedry i Kliniki
Otorynolaryngologii
Chirurgii Głowy i Szyji wraz z
Zespołem.**

Шановний Олександр Миколайовичу!

Прийміть найщиріші вітання з нагоди Вашого славного ювілею – 60-річчя від дня народження!

Ця дата – не просто числова позначка на життєвій шкалі, а символ багаторічної плідної праці, вагомих досягнень і безмежної відданості справі, якій Ви присвятили своє життя.

Ваша професійна діяльність є яскравим прикладом служіння медицині, науці та освіті. Як досвідчений фахівець, Ви поєднуєте високу професійну майстерність із людяністю, відповідальністю та глибоким розумінням місії лікаря і педагога.

Як науковець – Ви формуєте сучасний медичний дискурс, упроваджуючи нові підходи, технології та стандарти, що визначають розвиток української медичної науки.

Як наставник – Ви щедро ділитесь знаннями та досвідом з молодими фахівцями, допомагаючи кожному знайти власний шлях до професійного зростання.

Ваш шлях – це шлях Людини, яка вміє поєднувати масштабне бачення з конкретними результатами, стратегічне мислення – із щоденною працею, мудрість – із натхненням і добротою.

Завдяки Вашій енергії, принциповості та новаторству колектив університету й надалі утверджується як осередок професійного розвитку, наукового пошуку та гуманістичних цінностей.

Щиро бажаємо Вам міцного здоров'я, невичерпного оптимізму, натхнення на нові ідеї та звершення. Нехай кожен день приносить радість від праці, повагу колег, любов і підтримку близьких, а всі задуми втілюються у вагомі результати на благо науки, освіти та охорони здоров'я України.

Нехай і надалі Ваш професійний і життєвий шлях буде прикладом для багатьох поколінь – шляхом справжнього Професіонала, Науковця, Наставника.

***З глибокою повагою та найкращими побажаннями
від членів Приймальної комісії
НМУ імені О.О. Богомольця***

Шановний Олександр Миколайовичу!

Прийміть найщиріші та найтепліші вітання з нагоди Вашого 60-річного ювілею!

Шістдесят років – це прекрасний вік мудрості, досвіду та життєвої зрілості. Це час, коли за плечима величезний багаж знань і досягнень, коли кожен прожитий рік наповнений змістом, а кожен день приносить нові можливості для творчості та самореалізації. Ваше життя – це яскравий приклад того, як талант, наполегливість, відданість справі та безмежна любов до своєї професії можуть зробити людину справжньою легендою в медичній освіті та науці.

Ваш життєвий шлях розпочинався в непрості часи, але Ви з гідністю пройшли всі випробування, які готувала доля. Від золотого медаліста школи до студента Київського медичного інституту, від молодого інтерна до асистента кафедри, від кандидата наук до доктора медичних наук, від доцента до професора, першого проректора, та члена-кореспондента НАМН та НАПН України – кожна сходинка Вашої кар'єри здобута чесною працею, професіоналізмом та непохитною відданістю обраній справі.

Ви не просто працюєте в Університеті – Ви живете ним, уболюєте за кожне його досягнення, переймаєтесь кожною проблемою. Багато років Ви очолювали приймальну комісію, і саме завдяки Вашим організаторським здібностям, чесності та принциповості НМУ імені О. О. Богомольця залишається найпрестижнішим медичним вишем України, куди прагнуть вступити тисячі абітурієнтів з усієї країни та з-за кордону.

Як перший проректор з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти, Ви невтомно працюєте над підвищенням рівня університету, упровадженням сучасних освітніх технологій, розвитком міжнародного співробітництва. Ваш внесок у розбудову незалежної України через систему підготовки висококваліфікованих медичних кадрів неоціненний.

Як науковець, Ви відкрили новий напрямок – еко-ринологію, керували десятками дисертаційних робіт, виховали цілу плеяду талановитих лікарів та науковців. Ваші учні працюють по всій Україні та за її межами, і кожен з них несе в собі частинку Вашої мудрості, знань

і людяності. Ви завжди знаходите час для своїх учнів, щедро ділитесь досвідом, даєте цінні поради, підтримуєте на складних етапах наукової роботи та життя.

Але найбільше вражає Ваша здатність залишатися Людиною з великої літери, незважаючи на всі посади та регалії.

Ви завжди знаходите час вислухати, порадити, допомогти. До Вас можна звернутися з будь-яким питанням, знаючи, що отримаєш підтримку. Ви – людина слова, і якщо щось обіцяли, то обов'язково виконаєте. Ваша комунікабельність, справедливість, чуйність, доброзичливість та почуття гумору роблять спілкування з Вами легким та приємним.

Окрім професійних досягнень, Ви людина різнобічна та талановита. Майстер спорту з бойового мистецтва, чудовий співак і музикант, пристрасний футбольний уболівальник – усе це грані Вашої яскравої особистості. Ви показуєте, що справжній професіоналізм поєднується з багатством внутрішнього світу та різноманітністю інтересів.

У цей святковий день хочеться побажати Вам міцного здоров'я на многая літа, невичерпної енергії та життєвих сил. Нехай Ваша робота й надалі приносить задоволення та радість від досягнутих результатів. Нехай поруч завжди будуть вірні друзі, вдячні учні, віддані колеги. Нехай родинний затишок і тепло рідних людей наповнюють Ваш дім щастям і гармонією. Нехай кожен новий день дарує нові можливості для творчості, нові ідеї для реалізації, нові перемоги для Вас і рідного Університету.

Ви – гордість кафедри оториноларингології та Національного медичного університету, взірць для наслідування для всіх нас. Дякуємо за Вашу відданість справі, за мудре керівництво, за щедрість душі, за те, що Ви є!

Многая і благая літа, шановний Олександр Миколайовичу!

Нехай Господь дарує Вам здоров'я, сили, натхнення та благословення на всіх Ваших шляхах!

**З глибокою повагою –
завідувач відділення для дорослих та дітей
КНП «Свято-Михайлівська клінічна лікарня м. Києва»,
к.м.н., доцент кафедри отоларингології
НМУ імені О. О. Богомольця
Олександр ДІХТЯРУК**

Шановний Олександр Миколайовичу!

Вітаю Вас з Днем народження! Хочу висловити щире подяку за все, що Ви зробили, оскільки завдяки Вашій підтримці та безпосередній допомозі я зміг потрапити на кафедру оториноларингології та успішно пройти всі етапи захисту дисертації. У той непростий час, коли все здавалося нестабільним і невизначеним, Ви допомогли мені стати асистентом кафедри. Для мене це було не просто кар'єрним кроком, а справжньою життєвою необхідністю, що в тих умовах здавалось чимось нереальним та неможливим.

Ті життєві уроки, які я отримав від Вас, назавжди залишаться зі мною. В інших обставинах я б їх просто не зміг пізнати. Ви показали, як важливо залишатися людиною в будь-якій ситуації, як можна поєднувати принциповість із чуйністю, вимогливість з підтримкою. Ви навчили не просто працювати, а вкладати душу в те, що робиш, і при цьому ніколи не забувати про людей навколо.

Дякую Вам за те, що повірили в мене тоді, коли це було найважливіше. За те, що знайшли час і можливість допомогти, незважаючи на Вашу надзвичайну зайнятість. За те, що ділилися не лише знаннями, а й мудрістю. За Вашу людяність, порядність і той особливий дар надихати інших на досягнення.

Бажаю Вам міцного здоров'я, невичерпної енергії, нових професійних звершень та особистого щастя. Нехай Ваша праця й надалі приносить Вам задоволення, а оточення цінує й поважає Вас.

**З повагою та вдячністю –
Сергій Довгич**

Шановний Олександр Миколайовичу!

Прийміть найщиріші вітання з нагоди Вашого 60-річчя! Жодна цифра в житті не є простою формальністю. Ювілей – це дата, яка дозволяє з висоти своїх досягнень з гідністю підбити підсумки та з упевненістю дивитися вперед. Ви створюєте середовище, у якому молоді науковці ростуть, студенти здобувають якісну освіту, а колеги — стимул до розвитку.

Ваша багаторічна й плідна діяльність у сфері медицини, освіти та науки не просто формує професійні стандарти, а й служить прикладом людської мудрості, відповідальності та щирої відданості справі. Ваша здатність із гідністю приймати виклики сьогодення та керувати з повагою до людей додає натхнення всім навколо.

Бажаю Вам міцного здоров'я, невичерпної енергії, нових звершень і благополуччя. Нехай цей ювілей стане початком нового, не менш значущого етапу – сповненого радості, натхнення, вдячності колег і студентів.

З глибокою повагою Бондаренко Ярослава!

Шановний Олександр Миколайовичу!

Прийміть найщиріші вітання і глибоку подяку за Вашу мудрість, шляхетність і приклад справжнього лікаря та Вчителя з великої літери. Ви навчили ціле покоління лікарів не лише професії, а й головному — залишатися Людиною.

Ваші слова «якщо в тебе є вибір – допомогти або не допомогти, завжди вибирай допомогти» стали для мене життєвим принципом і дороговказом у щоденній лікарській практиці.

Бажаю Вам міцного здоров'я, натхнення, вдячних учнів і ще багатьох років плідної праці на благо української медицини. Нехай Ваша доброта, мудрість і енергія продовжують надихати всіх, хто має щастя бути поруч із Вами.

***З глибокою повагою і вдячністю
Роман Денисенко***

Про Людину з великої літери

Я пам'ятаю Олександра Миколайовича ще з того моменту, коли вперше переступив поріг кафедри і потрапив на перші чергування. Тоді все було новим: коридори, обличчя, звуки операційної, але саме атмосфера, яку створював Олександр Миколайович, команда кафедри на той момент, його колеги, зробила кафедру місцем, у яке хотілося повертатися. Місцем, де народжувалася любов до професії, до ЛОР-хірургії і хірургічної спеціальності, до мистецтва лікувати. Його спокій, упевненість і вміння підтримати – це

те, що залишає слід у серці кожного, хто мав і має щастя поруч із ним працювати. Він завжди прислуховувався, піднімав віру в себе і завжди був упевнений у майбутньому, що надихає і сьогодні його слово завжди було і є точним, як хірургічний розріз, але водночас теплим, людським. Я часто згадую, як він міг одним поглядом, одним коротким реченням передати всі емоції. Зараз цей погляд ще глибший і незламний.

Завдяки таким людям, як Олександр Миколайович, ми розуміємо, що медицина – це не лише про руки, а насамперед про серце. Ми бачимо приклад, як вдало можна керувати великою медичною командою.

У день ювілею хочу побажати Вельмишановному професору - здоров'я, спокою, вдячних учнів і тихого задоволення від усвідомлення, скільки життів він змінив – не лише як лікар, не лише як керівник, а як Людина з великої літери.

Едгар Камінський

БІБЛІОГРАФІЯ НАУКОВИХ ПРАЦЬ НАУМЕНКА О. М.

1. Автореферат та дисертація на здобуття наукового ступеня

1. **Науменко О. М.** Спонтанний та індукований патоморфоз хронічного риніту у мешканців Київської області : автореф. дис. ... д-ра мед. наук : спец. 14.01.19 «Оториноларингологія» / Науменко Олександр Миколайович ; Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця. – Київ, 2002. – [24 с.]
2. **Науменко О. М.** Стан мінерального обміну та методи його корекції при деяких формах хронічного риніту : дис. ... канд. мед. наук : 14.01.19 / Науменко Олександр Миколайович ; Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця. – Київ, 1998. – 172 л.
3. **Науменко О. М.** Стан мінерального обміну та методи його корекції при деяких формах хронічного риніту : автореф. дис... канд. мед. наук : спец. 14.01.19 «Оториноларингологія» / Науменко Олександр Миколайович ; Київський НДІ отоларингології ім. О. С. Коломійченка. – Київ, 1998. – 22 с.

2. Наукова школа Науменка О. М.

– Доктор наук

4. Васильєв В. М. Клініко-морфологічне обґрунтування патогенезу та лікування хронічного атрофічного сморідного риніту : автореф. дис. ... д-ра мед. наук : спец. 14.01.19 «Оториноларингологія» / Васильєв Валерій Михайлович ; **наук. кер. О. М. Науменко**, В. П. Терещенко ; Держ. Установа «Ін-т оториноларингології ім. О. С. Коломійченка» АМН України. – Київ, 2008. – 35 с.

– Кандидати наук

5. Задорожна А. Г. Патогенетична спорідненість хронічних запальних процесів слизових оболонок носа та бронхів у ліквідаторів наслідків Чорнобильської катастрофи : дис... канд. мед. наук : 14.01.19 / Задорожна Анна Георгіївна ; **наук. кер. О. М. Науменко** ; Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця. – Київ, 2007. – 195 арк. – Бібліогр.: арк. 160–195.
6. Ющенко В. М. Поліпозний риносинусит: клініко-морфологічні прояви, патогенетичні підходи до лікування : автореф. дис. ... канд. мед. наук : спец.

- 14.01.19 «Оториноларингологія» / Ющенко Віктор Миколайович ; **наук. кер. О. М. Науменко** ; Нац. акад. мед. наук України, Держ. установа «Ін-т отоларингології ім. О. С. Коломійченка». – Київ, 2012. – 16 с. : рис., табл.
7. Тарасюк П. М. Клініко-морфологічні прояви патоморфозу хронічного риніту : автореф. дис. ... канд. мед. наук : спец. 14.01.19 «Оториноларингологія» / Петро Миколайович Тарасюк ; **наук. кер. О. М. Науменко** ; Нац. мед. ун-т імені О. О. Богомольця МОЗ України, Ін-т отоларингології ім. О. С. Коломійченка. – Київ, 2015. – 18 с. : іл. – Бібліогр.: с. 15–16.
8. Тарасенко М. В. Стан слухової системи у хворих на автоімунний тиреоїдит : автореф. дис. ... канд. мед. наук : спец. 14.01.19 «Оториноларингологія» / Максим Васильович Тарасенко ; **наук. кер. О. М. Науменко** ; Нац. мед. ун-т імені О. О. Богомольця МОЗ України, Ін-т отоларингології ім. О. С. Коломійченка НАМН України. – Київ, 2019. – 20 с. : іл, табл. – Бібліогр.: с. 13–15.
9. Денисенко Р. Ю. Оптимізація хірургічного лікування хворих із синдромом обструктивного апное сну : дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філософії : галузь знань 22 – Охорона здоров'я, спец. 222 – Медицина / Роман Юрійович Денисенко ; **наук. кер. О. М. Науменко** ; Нац. мед. ун-т імені О. О. Богомольця, МОЗ України. – Київ, 2023. URL: <https://drive.google.com/file/d/1oM3dBUx3UJgKt269M5W4-UJgsbbPa0Zw/view>
10. Фалько А. М. Оптимізація топічної терапії в післяопераційному періоді у пацієнтів з хронічним риносинуситом : дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філософії : галузь знань 22 – Охорона здоров'я, спец. 222 – Медицина / Антон Миколайович Фалько ; **наук. кер. О. М. Науменко** ; Нац. мед. ун-т імені О. О. Богомольця, МОЗ України. – Київ, 2025. URL: <https://drive.google.com/file/d/1oM3dBUx3UJgKt269M5W4-UJgsbbPa0Zw/view>

3. Офіційний опонент на захисті дисертації, представленій на здобуття наукового ступеня кандидата наук

11. Герич О. М. Клініко-імунологічні особливості перебігу та лікування хворих на поліпозний риносинусит із грибовою сенсibilізацією : автореф. дис. ... канд. мед. наук : спец. 14.01.19 «Оториноларингологія» / Герич Олеся Михайлівна ; **наук. кер. Попович О. В.** ; **офіц. опонент Науменко О. М.** ; Нац. акад. мед. наук України, Держ. установа «Ін-т отори-

ноларингології ім. О. С. Коломійченка. – Київ, 2017. – [16 с.]

4. Наукові видання

12. **Науменко О. М.** Спонтанний та індукований патоморфоз хронічного риніту : монографія / **О. М. Науменко**. – Київ : Інтермед, 2004. – 267 с. : іл, табл. – Бібліогр.: с. 218–266.
13. **[співавт.]** Чернобыльская катастрофа: патологическая анатомия и патоморфоз некоторых заболеваний : монография / В. П. Терещенко, Л. В. Дегтярева, Т. П. Сегеда, **А. Н. Науменко**, В. А. Сушко [и др.] ; под ред.: В. П. Терещенко, Л. В. Дегтяревой; Ин-т экол. патологии человека. – 2-е изд., перераб. и доп. – Киев : Мединформ, 2006. – 170 с.
14. **[співавт.]** Сучасні аспекти діагностики та лікування гастритів / **О.М. Науменко**, В.О. Мойсеєнко // Scientific research of the XXI century. Vol. 1: collective monograph / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, Los Angeles : GS publishing service, 2021. – P. 186–194. doi: 10.51587/9781-7364-13302-2021-001-186-194
15. **[співавт.]** Сучасні аспекти діагностики та лікування виразкової хвороби / **О. М. Науменко**, В. О. Мойсеєнко // Scientific research of the XXI century. Vol. 2 : collective monograph / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS publishing service, 2021. – P. 163–168. doi: 10.51587.9781-736413302-2021-002
16. **[співавт.]** Синдром раздраженного кишечника: аспекты диагностики. Роль кальпротектину / **О. М. Науменко**, В. О. Мойсеєнко // Modern scientific strategies of development : collective monograph / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, 2022. – P. 172–176. URL: https://www.eo.kiev.ua/resources/arhivMonographs/mono2022_dev_008.pdf
17. **[співавт.]** Chapter 2. Evaluation and Management in Patients with Obstructive Sleep Apnea / Yu. Dieieva, **O. Naumenko** // Obstructive Sleep Apnea - New Insights in the 21st Century : Collective monograph / ed by: Marco Carotenuto ; G. Carter, Yu. Dieieva, O. Naumenko, E. Jones, M. Greaves, D. McLeod, I. C. Marquez, G. S. De Freitas, I. Portela Ferreño. London: United Kingdom 2024. – P. 21–35. DOI: 10.5772/intechopen.1002896 https://intech-files.s3.amazonaws.com/a043Y00000zFsndQAC/0015007_Authors_Book%20%282024-03-21%2010%3A02%3A58%29.pdf

5. Навчальні підручники, посібники, методичні рекомендації

18. **[співавт.]** Реконструкція доз опромінення і прогнозування ступеня тяжкості радіаційних уражень : метод. рек. / М-во України з питань надзв. ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобил. катастрофи ; Ю. М. Скалецький, І. Ю. Худецький, В. П. Яценко, **О. М. Науменко**, В. А. Баркевич, О. І. Москалець. – Київ. : [б. в.], 2000. – 85 с. : іл., табл. – Бібліогр.: с. 42–43.*
19. **Науменко О. М.** Спонтанний та індукований патоморфоз хронічного риніту / **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко. – Київ : Інтер Мед, 2004. – 312 с.
20. **[співавт.]** Особливості морфологічної діагностики хронічного риніту : метод. рек. / Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця, Ін-т екол. патології людини, Укр. центр наук. мед. інформації та патент.- ліценз. роботи ; уклад.: В. П. Терещенко, **О. М. Науменко**, О. М. Іванова, А. Г. Задорожна, П. М. Тарасюк, Г. О. Бубело. – Київ : [б. в.], 2004. – 43 с. – Бібліогр.: с. 39–40.*
21. **[співавт.]** Посібник до практичних занять з оториноларингології для викладання за кредитно-модульною системою : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації / Ю. В. Мітін, **О. М. Науменко**, Ю. В. Дєєва, Ю. В. Шевчук, О.О. Островська. – 2-ге вид., випр. і допов. – Київ : Медицина, 2013. – 135 с.
22. **[співавт.]** Ургентная оториноларингология : руководство по оказанию неотложной помощи больным с патологией уха, горла и носа / **А. Н. Науменко**, В. М. Васильев, Ю. В. Деева ; под ред. А. Н. Науменка. – Киев : Библиотека «Здоров'я України», 2013. – 218 с.
23. **[співавт.]** Показники лікувально-консультативної роботи клінічних кафедр університету за 2013 р. : звіт / Москаленко В. Ф., Яворовський О. П.,

Науменко О. М., Безродний Б. Г. [та ін.] ; за ред. Москаленка В. Ф. ; НМУ імені О. О. Богомольця, М-во охорони здоров'я України. – Київ : КІМ, 2014. – 75 с.

24. **Науменко О. М.** Антимікробна терапія в оториноларингології / **О. М. Науменко**, Ф. Г. Задорожня, Ф. Б. Юрочко. – Київ : Медкнига, 2016. – 103 с. : табл.

25. **Науменко А. Н.** Неотложная помощь в оториноларингологии : учеб. пособ. для врачей-интернов и врачей-слушателей заведений (факультетов) последипломного образования М-ва здравоохран. Украины / **А. Н. Науменко**, В. М. Васильев, Ю. В. Деева. – Киев : Медицина, 2017. – 150 с.

26. **Науменко О. М.** Невідкладна допомога в оториноларингології : навч. посіб. для лікарів-інтернів і лікарів-слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти М-во охорони здоров'я України / О. М. Науменко, В. М. Васильев, Ю. В. Деева, С. Б. Безшапочний. – Київ : Медицина, 2017. – 142 с. – Бібліогр.: с. 141–142.

27. **[співавт.]** Етіологія, патогенез, клініка та лікування хвороб клиноподібної пазухи : навч.-метод. посіб. / Д. І. Заболотний, **О. М. Науменко**, А. А. Лайко [та ін.] ; Нац. мед. акад. післядиплом. освіти ім. П. Л. Шупика, Ін-т отоларингології ім. О. С. Коломійченка НАМН України. – Київ : Логос, 2018. – 163 с. : табл., іл.

28. **[співавт.]** Методичні рекомендації щодо роботи на платформі дистанційного навчання LIKAR_NMU / Національний медичний університет імені О. О. Богомольця ; уклад.: Ю. Л. Кучин, **О. М. Науменко**, О. М. Власенко та ін. – Київ, 2021. – 120 с. URL: <http://ir.librarynmu.com/bitstream/123456789/5307/1/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%9B%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%80.pdf>

29. **[співавт.]** Методичні розробки до практичних занять з оториноларингології для викладання студентам медичного факультету (відповідно до нового навчального плану 2023). Спеціальності: «Лікувальна справа» / Національний медичний університет імені О.О. Богомольця ; уклад.: **О. М. Науменко**, Ю. В. Деева, Ж. А. Терещенко, С. Є. Коновалов, М. В. Тарасенко. – Київ, 2024. – 72 с.

6. Статті в періодичних та продовжуваних наукових та науково-практичних виданнях

1998

30. Дослідження біоелементів методом ВІМС у хворих на хронічний вазомоторний риніт / **О. М. Науменко** // Український науково-медичний журнал. – 1998. – № 1. – С. 49–52.

1999

31. Ефективність препаратів «Гексаспрей», «Гексаліз», «Гексапневміе» в лікуванні хворих на фарингіт / **О. М. Науменко** [та ін.] // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 1999. – Додаток № 2, к. № 5 «Щорічна традиційна осіння конференція Українського наукового медичного товариства». – С. 49–50.

32. Застосування лінійно-поляризованого некогерентного світла лампи «біоптрон-2» в лікуванні осіб з хронічними запальними процесами у навколоносових пазухах / Б. Г. Іськів, **О. М. Науменко**, М. Б. Крук, Ю. В. Мітін, // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 1999. – Додаток № 2, к. № 5 «Щорічна традиційна осіння конференція Українського наукового медичного товариства». – С. 35–38.

33. Консервативне лікування при вазомоторному риніті з застосуванням низькоенергетичного лазерного випромінювання / Ю. В. Мітін, **О. М. Науменко** // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 1999. – Додаток № 2, к. № 5 «Щорічна традиційна осіння конференція Українського наукового медичного товариства». – С. 70–72

2000

34. Досвід використання препарату «Салін» в комплексному лікуванні пацієнтів із захворюваннями порожнини носа і навколоносових пазух / Ю. В. Мітін, **О. М. Науменко**, Л. Р. Джурко, О. О. Буряк // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2000. – № 2. – С. 14–17.

35. Клініко-морфологічна характеристика хронічного риніту в аспекті його етіології і патогенезу / **О. М. Науменко** // Український журнал патології. – 2000. – № 2. – С. 51–56.

2001

36. Динаміка медико-статистичних показників хронічного риніту до та після аварії на ЧАЕС (за матеріалами ЛОР-клініки НМУ імені О. О. Богомольця) / **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко, О. О. Буряк // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2001. – № 4. – С. 40–48.
37. Імовірна роль біологічно активних хімічних елементів в патогенезі хронічного риніту / **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко // Буковинський медичний часопис. – 2001. – № 4. – С. 15–19.
38. Медико-статистичні показники патоморфозу хронічного риніту у киян протягом 1973-1999 років (за матеріалами ЛОР-клініки НМУ імені О. О. Богомольця) / Ю. В. Мітін, **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко, О. О. Буряк // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2001. – № 3. – С. 5–12.
39. Морфогенез хронічного риніту залежно від «Чорнобильського чинника» в анамнезі пацієнтів / В. П. Терещенко, **О. М. Науменко**, О. С. Самусєва, В. О. Полякова, І. О. Кузьмук // Український медичний часопис. – 2001. – № 6. – С. 88–95.
40. Носова порожнина як біологічний форпост щодо впливу на організм техногенних забруднювачів довкілля / **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко, В. О. Полякова [та ін.] // Ліки України. – 2001. – №10. – С. 49–52.
41. Особливості лікування хронічних ринітів у хворих, що зазнали дії малих доз іонізуючого випромінювання / **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко // Ліки. – 2001. – № 5/6. – С. 116–118.
42. Плоскоклітинна метаплазія назального епітелію при хронічних ринітах: особливості у ліквідаторів наслідків Чорнобильської катастрофи / **О. М. Науменко**, О. С. Самусєва, В. П. Терещенко, В. О. Полякова // Буковинський медичний вісник. – 2001. – Т. 5, № 4. – С. 91–94. – Бібліогр.: с. 94.
43. Плоскоклітинна метаплазія назального епітелію при хронічних ринітах: особливості у ліквідаторів наслідків Чорнобильської катастрофи / В. П. Терещенко, В. О. Полякова, О. С. Самусєва, **О. М. Науменко** // Військова медицина України. – 2001. – Т.1, № 2. – С. 52–55.
44. Феномен амілоїдозу в слизовій оболонці носа при хронічних ринітах / О. С. Самусєва, **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко, Л. М. Гаврилей // Ліки України. – 2001. – № 11. – С. 60–62.
45. Характеристика супровідної патології та її імовірна патогенетична роль у недужих на хронічний риніт / **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко, В. О. Полякова // Вісник наукових досліджень. – 2001. – № 3. – С. 61–63.

2002

46. Хронічний риніт: методологія досліджень спонтанного та індукованого патоморфозу / **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко // Український науково-медичний молодіжний журнал. – 2001. – № 2. – С. 45–48.
47. Клиническая симптоматика краниофациальных опухолей с гипоцентром в околоносовых пазухах и орбите / Т. М. Бабкина, А. Н. Науменко [и др.] // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2002. – № 6. – С. 47–50.
48. Особливості лікування хвориз на хронічний риніт, що зазнали дії малих доз іонізуючого випромінювання / Ю. В. Мітін, **О. М. Науменко** // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2002. – № 6. – С. 64–66.
49. Патологія миготливого епітелію слизової оболонки носової порожнини в генезі хронічних ринітів / В. П. Терещенко, **О. М. Науменко**, В. О. Полякова, О. О. Буряк // Актуальные проблемы медицины и биологии. – 2002. – № 1. – С. 11–20.
50. Показники неспецифічного імунітету при хронічних ринітах: особливості у ліквідаторів наслідків Чорнобильської катастрофи / **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко // Львівський медичний часопис. – 2002. – № 1. – С. 23–27.
51. Слизова оболонка носа як багаторівневий фізіологічний бар'єр / **О. М. Науменко**, В. Терещенко, А. Задорожна, П. Тарасюк // Ліки України. – 2002. – № 2. – С. 91–92.
52. Тканинні базофіли в морфогенезі хронічних ринітів / О. С. Самусєва, **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко, В. О. Полякова, Л. Н. Гаврилей // Експериментальна та клінічна фізіологія і біохімія. – 2002. – № 1. – С. 17–21.
53. Функция внешнего дыхания у больных с трахеостомией / Н. И. Ашур, А. Н. Науменко, В. Н. Гинькут [и др.] // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2002. – № 6. – С. 51–56.
54. Хронічне запалення слизових оболонок дихальних шляхів у ліквідаторів наслідків Чорнобильської аварії: вірогідна пато-(морфо-)генетична роль вільнорадикальних процесів / В. П. Терещенко, О. С. Самусєва, **О. М. Науменко**, В. О. Полякова // Ліки України. – 2002. – №1. – С. 49–51.
55. Эффективность препарата «Декатилен» при лечении лиц с воспалительными заболеваниями глотки / И. С. Зарицкая, **А. Н. Науменко**

Ю. В. Митин [и др.] // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2002. – № 6. – С. 61–63.

56. Ятрогенная патология в оториноларингологии / В. Н. Гинькут, А. Н. Науменко, И. С. Зарицкая [и др.] // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2002. – № 6. – С. 57–60.

2003

57. Кавернозні судини слизової оболонки носа при хронічному риніті: морфофункціональні особливості, імовірні свідчення техногенного впливу / **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко, О. М. Іванова, П. М. Тарасюк // Ринологія. – 2003. – № 3. – С. 3–11.

58. Медико-статистичні показники патоморфозу хронічного риніту у рівненчан / **О. М. Науменко** [та ін.] // Ліки. – 2003. – № 5/6. – С. 90–93. – Бібліогр.: с. 93.

59. Методичні засади розпізнавання патології верхніх дихальних шляхів, індукованої чинниками Чорнобильської катастрофи / В. П. Терещенко, **О. М. Науменко**, О. С. Самусева, П. М. Тарасюк // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2003. – № 5. – С. 19–23.

60. Поєднана патологія повітропровідних шляхів у ліквідаторів наслідків аварії на ЧАЕС / В. П. Терещенко, О. С. Самусева, **О. М. Науменко** [та ін.] // Галицький лікарський вісник. – 2003. – Т. 10, ч. 4. – С. 145–146.

2004

61. Амілоїдоз слизової оболонки носа у хворих на хронічний риніт – учасників ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи / О. М. Іванцова, В. П. Терещенко, Т. Г. Козлова, **О. М. Науменко** // Патологія. – 2004. – Т. 1, № 1. – С. 62–65.

62. До питання про патогенез порушень вищої нервової діяльності в учасників ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи / В. П. Терещенко, **О. М. Науменко**, А. Г. Задорожна // Сімейна медицина. – 2004. – № 4 (10). – С. 62–63.

63. Клініко-рентгенологічна стадійність остеохондрозу хребта та принципи його лікування / І. В. Рой, С. П. Твардовська, Н. О. Науменко // Вісник ортопедії, травматології та протезування. – 2004. – № 2. – С. 14–18.

64. Клінічне значення особливостей регенерації миготливого епітелію слизової оболонки носа при хронічному риніті / **О. М. Науменко**, О. М. Іванова, В. П. Терещенко // Ринологія. – 2004. – № 4. – С. 25–37.

65. Метаболічна відповідь на пошкодження та її підґрунтя / В. П. Терещенко, **О. М. Науменко**, В. А. Піщиков, А. Г. Задорожна // Сімейна медицина. – 2004. – № 4 (10). – С. 44–48.

66. Особливості патоморфозу хронічного риніту у мешканців Києва та Рівного / **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко, П. М. Тарасюк, О. М. Іванова // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2004. – № 4. – С. 21–24. – Рез. англ. – Бібліогр.: с. 24.

67. Особливості патоморфозу хронічного риніту у мешканців м. Рівне / **О. М. Науменко** [та ін.] // Ринологія. – 2004. – № 1. – С. 14–19. – Рез. англ. – Бібліогр.: с. 19.

68. Слизова оболонка носа як багаторівневий фізіологічний бар'єр / В. П. Терещенко, **О. М. Науменко**, А. Г. Задорожна, П. М. Тарасюк // Ліки України. – 2004. – № 2. – С. 91–92.

69. Слизова оболонка носа при хронічному риніті: тканини внутрішнього середовища / **О. М. Науменко**, В. Терещенко, А. Задорожна // Ліки України. – 2004. – № 3. – С. 90–92.

70. «Толзингон Н» в консервативном лечении пациентов с острыми и хроническими заболеваниями верхних дыхательных путей / Ю. В. Митин, А. Н. Науменко, Ю. В. Деева // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2004. – № 2. – С. 77–82.

2005

71. Можливі причини порушень назальної секреції при хронічному риніті / **О. М. Науменко**, О. М. Іванова, В. П. Терещенко // Ринологія. – 2005. – № 2. – С. 7–14. – Рез. англ. – Бібліогр.: с. 14.

72. Морфогенез жирової стромально-судинної дистрофії слизової оболонки носа у хворих на хронічний риніт: факти, гіпотези / **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко, О. М. Іванова // Ринологія. – 2005. – № 1. – С. 3–12.

73. Особливості роботи Приймальної комісії Національного медичного університету імені О. О. Богомольця у 2005 році та шляхи подальшого її удосконалення / В. Ф. Москаленко, О. П. Яворовський, **О. М. Науменко** // Науковий вісник Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. – 2005. – № ½. – С. 116–119.

74. Ситуація щодо захворювання на риніт вагітних у місті Житомирі та Житомирській області /

О. М. Науменко, В. Л. Дідковський, І. Д. Кальчук // Ринологія. – 2005. – № 3. – С. 18–25.

75. Хронічні риніти: етіологія, патогенез, сучасні методи лікування / **О. М. Науменко** // Ваше здоров'я. – 2005. – № 8. – С. 12–13.

2006

76. Про участь гладком'язових клітин судинної стінки в реакціях на пошкодження / В. П. Терещенко, **О. М. Науменко**, В. А. Піщиков [та ін.] // Сімейна медицина. – 2006. – № 2 (16). – С. 117–119.

2008

77. Вступна кампанія 2008: особливості, здобутки та проблеми : (за матеріалами Звіту про роботу Приймальної комісії Національного медичного університету імені О. О. Богомольця) / В. Ф. Москаленко, О. П. Яворовський, **О. М. Науменко**, Я. В. Цехмістер // Науковий вісник Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. – 2008. – № 2/3. – С. 9–20.

78. Етіопатогенетичний підхід до лікування хворих на озену / **О. М. Науменко**, В. М. Васильєв // Світ медицини та біології. – 2008. – № 1. – С. 44–47.

79. Клініко-морфологічне обґрунтування концепції патогенезу озени (Повідомлення 1. Передумови виникнення) / В. М. Васильєв, **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2008. – № 4. – С. 38–45.

80. Клініко-морфологічне обґрунтування концепції патогенезу озени (Повідомлення 2. Озена- «інфікований гіпосидероз») / **О. М. Науменко**, М. Васильєв, В. П. Терещенко // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2008. – № 5 – С. 25–32.

81. Концепція патогенезу озени (повідомлення 1) / **О. М. Науменко**, В. М. Васильєв, В. П. Терещенко // Науковий вісник Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. – 2008. – № 2 (в одній обкл. № 2/3). – С. 144–149.

82. Концепція патогенезу озени (повідомлення 2) / **О. М. Науменко**, В. М. Васильєв, В. П. Терещенко // Науковий вісник Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. – 2008. – № 3 (в одній обкл. № 2/3). – С. 140–143.

83. Метод комплексного лікування хворих на озену / **О. М. Науменко**, В. М. Васильєв // Хірургія України. – 2008. – № 1. – С. 32–36.

84. Структурне підґрунтя клінічних проявів озени / В. М. Васильєв, В. П. Терещенко, **О. М. Науменко** [та ін.] // Ринологія. – 2008. – № 2. – С. 20–23.

2009

85. Вступна кампанія 2009: особливості, підсумки, проблемні питання : (за матеріалами звіту про роботу Приймальної комісії Національного медичного університету імені О. О. Богомольця) / В. Ф. Москаленко, О. П. Яворовський, **О. М. Науменко**, Я. В. Цехмістер // Науковий вісник Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. – 2009. – № 2/3. – С. 11–24.

2010

86. Вступна кампанія 2010: основні результати і шляхи вдосконалення : (за матеріалами звіту про роботу Приймальної комісії Національного медичного університету імені О. О. Богомольця) / В. Ф. Москаленко, О. П. Яворовський, **О. М. Науменко**, Я. В. Цехмістер // Науковий вісник Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. – 2010. – № 2/3. – С. 9–20.

87. Морфогенетичні складові поліпозного риносинусита / О. М. Іванова, В. М. Ющенко, **О. М. Науменко** // Ринологія. – 2010. – № 2. – С. 3–15.

2011

88. Вплив перорального пробіотика BIO GALA на мікрофлору ротової порожнини / **О. М. Науменко**, О. В. Діхтярук, А. В. Каплієва // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2011. – № 3. – С. 161–162.

89. Історія кафедри оториноларингології Національного медичного університету імені О. О. Богомольця / Ю. В. Мітін, В. М. Васильєв, **О. М. Науменко**, Ю. В. Дєєва // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2011. – № 3. – С. 156–157.

90. Історія кафедри оториноларингології Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. (Повідомлення 1) / Ю. В. Мітін, В. М. Васильєв, **О. М. Науменко** // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2011. – № 3. – С. 75–85.

91. Історія кафедри оториноларингології Національного медичного університету імені О. О. Богомольця (повідомлення 2) / Ю. В. Мітін, В. М. Васильєв, **О. М. Науменко** // Жур-

нал вушних, носових і горлових хвороб. – 2011. – № 5. – С. 83–92.

92. Клініко-морфологічні прояви озени: повідомлення 1 / **О. М. Науменко**, В. М. Васильєв, В. П. Терещенко // Ринологія. – 2011. – № 1. – С. 24–30.

93. Клініко-морфологічні прояви озени: повідомлення 2 / **О. М. Науменко**, В. М. Васильєв, В. П. Терещенко // Ринологія. – 2011. – № 3. – С. 3–10.

94. Мікроциркуляторні порушення як провідна морфологічна складова патогенезу озени / **О. М. Науменко**, В. М. Васильєв, В. П. Терещенко // Науковий вісник Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. – 2011. – № 1/2. – С. 106–108.

95. Підсумки вступної кампанії 2011 року і шляхи вдосконалення прийому до ВМНЗ (за матеріалами звіту про роботу Приймальної комісії Національного медичного університету імені О. О. Богомольця) / В. Ф. Москаленко, О. П. Яворовський, **О. М. Науменко**, Я. В. Цехмістер // Науковий вісник Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. – 2011. – № 3/4. – С. 9–21.

96. Роль макролідів в ЛОР_практиці в умовах поширення лікарської стійкості / **О. М. Науменко**, О. В. Діхтярук, А. В. Каплієва // Східноєвропейський журнал громадського здоров'я. – 2011. – № 1. – С. 177–178.

2012

97. Інновації в роботі приймальної комісії НМУ імені О. О. Богомольця, підсумки і особливості вступної кампанії 2012 (за матеріалами звіту про роботу Приймальної комісії Національного медичного університету імені О. О. Богомольця) / В. Ф. Москаленко, О. П. Яворовський, **О. М. Науменко**, Я. В. Цехмістер // Науковий вісник Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. – 2012. – № 3. – С. 6–14.

98. Метод протирецедивного лікування поліпозного риносинуситу / **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко, В. М. Ющенко // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2012. – № 3. – С. 155–156.

99. Методологія і структура 5-річного навчального плану підготовки лікарів за нормативним (6-річним) терміном навчання / В. Ф. Москаленко, І. В. Мельник, **О. М. Науменко** [та ін.] // Медична освіта. – 2012. – № 3. – С. 7–9.

100. Особливості діагностики та комплексного лікування хворих на поліпозний риносинусит / **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко, В. М. Ющенко // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2012. – № 5. – С. 2–7.

101. Особливості кістоутворення при хронічному поліпозному риносинуситі / О. М. Іванова, **О. М. Науменко** // Патологія. – 2012. – № 3. – С. 106.

102. Порівняльний аналіз захищених амінопеніцилінів і лікуванні дорослих з приводу гострого синуситу / **О. М. Науменко**, О. В. Діхтярук, А. Г. Задорожна // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2012. – № 3. – С. 59–65.

103. Участь у роботі приймальної комісії як елемент формування соціально-значущих компетентностей майбутніх лікарів та провізорів / В. Ф. Москаленко, О. П. Яворовський, Я. В. Цехмістер, **О. М. Науменко** [та ін.] // Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. – 2012. – Т. 12, вип. 3. – С. 186–189.

2013

104. Вступна кампанія 2013 року в Національному медичному університеті імені О. О. Богомольця: особливості, інновації, підсумки, завдання / В. Ф. Москаленко, О. П. Яворовський, **О. М. Науменко** та ін. // Науковий вісник Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. – 2013. – № 2/3. – С. 126–131.

105. Наш досвід лікування хворих з флегмонами шиї / Ю. В. Мітін, В. М. Васильєв, **О. М. Науменко** [та ін.] // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2013. – № 3. – С. 191–192.

106. Роль асоціантів у структурі ротавірусної інфекції у дітей / І. І. Незгода, **О. М. Науменко**, А. Я. Бук [та ін.] // Інфекційні хвороби. – 2013. – № 2. – С. 67–69.

107. Сучасні підходи до діагностики ротавірусної інфекції у дітей / І. І. Незгода, **О. М. Науменко**, Я. Бук, В. І. Князева // Здоров'я ребенка. – 2014. – № 3. – С. 134–137.

2014

108. Доцільність проведення діагностично-лікувальної пункції приносових пазух при риносинуситах / **О. М. Науменко**, В. М. Васильєв, Ю. В. Дєєва // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2014. – № 5. – С. 103–104.

109. Стан нюхової функції хворих на хронічний поліпозний риносинусит / **О. М. Науменко**, Ж. А. Терещенко, О. О. Островська // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2014. – № 5. – С. 105–106.

2015

110. Значення величин реографічного індексу в оцінці стану мозкового кровообігу у хворих з сенсоневральною приглухуватістю судинного генезу / Т. В. Шидловська, **О. М. Науменко**, А. Ю. Шидловський // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2015. – № 3. – С. 37–45.
111. Кохлеовестибулярні порушення у робітників машинобудівного виробництва / **О. М. Науменко**, Ю. М. Козак-Волошаненко, І. А. Бєлякова // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2014. – № 5. – С. 104–105.
112. Наш досвід лікування хворих на отогенні менингоенцефаліти / В. М. Васильєв, **О. М. Науменко**, Ю. В. Дєєва // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2015. – № 5. – С. 23–24.
113. Показатели вентиляции верхнечелюстной пазухи в послеоперационном периоде при миготоме и кисте верхнечелюстной пазухи / Л. Р. Криничко, А. Н. Науменко, Л. Р. Криничко // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2015. – № 4. – С. 47–51.

2016

114. Аналіз порушень слуху у щурів при моделюванні стану автоімунного ураження щитоподібної залози за даними слухових викликаних потенціалів і світлової мікроскопії / М. В. Тарасенко, **О. М. Науменко**, Ю. В. Дєєва // Український науково-медичний молодіжний журнал. – 2016. – № 3. – С. 34–39.
115. Вплив хірургічної корекції кровотоку в вертебробазиллярному басейні на стан слухового аналізатора у пацієнтів з екстравазальною компресією вертебральних артерій / **О. М. Науменко** [та ін.] // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2016. – № 3. – С. 96–97.
116. Вплив інтратимпанального введення дексаметазону на функціональний стан внутрішнього вуха щурів з експериментально викликаним автоімунним тиреоїдитом / **О. М. Науменко**, Ю. В. Дєєва, М. В. Тарасенко // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2016. – № 3. – С. 97–98.
117. Комплексне лікування хворих на хронічний риніт / **О. М. Науменко**, Ю. В. Дєєва, П. М. Тарасюк // Світ медицини та біології. – 2016. – № 2 (56). – С. 50–52.
118. Патогенетичні підходи до лікування ротавірусної інфекції у дітей / **О. М. Науменко** // Інфекційні хвороби. – 2016. – № 1. – С. 27–31.
119. Порівняльний аналіз результатів тональної порогової аудіометрії та КСВП у пацієнтів з акустичною невриномою / **О. М. Науменко**, К. Я. Те-

рентьєва, К. Niemczyk // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2016. – № 3. – С. 98–99.

120. Риногенні орбітальні ускладнення, особливості лікування та хірургічної тактики / В. М. Васильєв, **О. М. Науменко**, Ю. В. Дєєва // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2016. – № 3. – С. 21–22.
121. Розробка нових методів діагностики, лікування та профілактики захворювань вуха і верхніх дихальних шляхів / **О. М. Науменко**, В. М. Васильєв, Я. Ю. Гомза // Медична наука України. – 2016. – Т. 12, № 1/2. – С. 36–43.
122. Роль кафедри оториноларингології в розбудові української науки: До 175-річчя НМУ імені О. О. Богомольця / Ю. В. Дєєва, **О. М. Науменко**, В. М. Васильєв // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2016. – № 5. – С. 31–32.
123. Співвідношення змін слухової та вестибулярної функції в умовах змодельованої сенсоневральної приглухуватості / **О. М. Науменко**, Ю. В. Дєєва, О. В. Васильєв // Світ медицини та біології. – 2016. – № 2 (56). – С. 137–139 : графік.
124. Стан ЦНС за даними електроенцефалографії у хворих з початковою сенсоневральною приглухуватістю сполучно з вертебрально-базиллярною судинною недостатністю / А. Ю. Шидловський, **О. М. Науменко** // Український науково-медичний молодіжний журнал. – 2016. – № 2. – С. 64–69.
125. Характеристика функціональних порушень слуху у щурів з аутоімунним тиреоїдитом в експерименті / **О. М. Науменко**, Ю. В. Дєєва, М. В. Тарасенко // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2016. – № 3. – С. 38–44.

2017

126. Гострі мастоїдити, сучасні особливості клінічного перебігу та лікування / Ю. В. Дєєва, В. М. Васильєв, **О. М. Науменко** // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2017. – № 3. – С. 29.
127. Дослідження патоморфологічних змін в структурі спірального органа в умовах експериментальної сенсоневральної приглухуватості судинного генезу / **О. М. Науменко**, Ю. В. Дєєва, О. В. Васильєв // Актуальні проблеми сучасної медицини. : Вісн. Укр. мед. стомат. акад. – 2017. – Т. 17, № 1. – С. 251–254.
128. Оптимізація лікувальної тактики в умовах експериментальної сенсоневральної приглухуватості судинного генезу /

О. М. Науменко, Ю. В. Деєва, О. В. Васильєв // Актуальні проблеми сучасної медицини : Вісн. Укр. мед. стомат. акад. – 2017. – Т. 17, № 3. – С. 46–50.

129. Патоморфологічні зміни внутрішнього вуха у тварин в умовах моделювання сенсоневральної приглухуватості судинного генезу / **О. М. Науменко** [та ін.] // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2017. – № 3. – С. 79.
130. Питання безпеки хворих у системі забезпечення якості надання медичної допомоги / А. М. Сердюк, **О. М. Науменко** [та ін.] // Лікарська справа. – 2017. – № 1/2. – С. 149–155.
131. Поширеність порушення функції внутрішнього вуха під час сприйняття звуків у діапазоні високих частот у хворих з автоімунним тиреоїдитом у стадії еутиреозу в залежності від статі / **О. М. Науменко**, Ю. В. Деєва, М. В. Тарасенко // Актуальні проблеми сучасної медицини : Вісн. Укр. мед. стомат. акад. – 2017. – Т. 17, № 2. – С. 140–144.
132. Рецензія на Національний підручник «Дитяча оториноларингологія» за редакцією доктора медичних наук, професора А. А. Лайка / **О. М. Науменко** // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2017. – № 4. – С. 101–105.
133. Статистичний аналіз стану слухової функції у хворих на автоімунний тиреоїдит за даними отоакустичної емісії / **О. М. Науменко** [та ін.] // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2017. – № 5. – С. 72–73.

2018

134. Дослідження механізму розвитку і взаємозв'язку між порушенням функції зовнішніх волоскових клітин внутрішнього вуха людини та автоімунним тиреоїдитом / **О. М. Науменко**, Ю. В. Деєва, М. В. Тарасенко // Актуальні проблеми сучасної медицини : Вісн. Укр. мед. стомат. акад. – 2018. – Т. 18, № 3. – С. 92–100.
135. Оценка воздухообмена в верхнечелюстной пазухе в послеоперационном периоде при эндоназальном хирургическом доступе через нижний и средний носовые ходы / **А. Н. Науменко**, Л. Р. Криничко, К. Ф. Резмак Мохаммед // Оториноларингологія = Оториноларингология. – 2018. – № 2. – С. 43–49.
136. Порушення функції внутрішнього вуха у хворих з автоімунним тиреоїдитом у стадії еутиреозу / **О. М. Науменко** [та ін.] // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2018. – № 1. – С. 37–46.

2019

137. Воздухообмен в верхнечелюстной пазухе в послеоперационном периоде у пациентов с кистой верхнечелюстной пазухи после гайморотомии через нижний носовой ход / **А. Н. Науменко**, Л. Р. Криничко, К. Ф. Резмак, Мохаммед // Український журнал медицини, біології та спорту. – 2019. – Т. 4, № 5. – С. 160–164.
138. Імунологічні аспекти впливу автоімунного процесу в щитовидній залозі на стан слухової функції осіб, хворих на автоімунний тиреоїдит в стані еутиреозу / **О. М. Науменко**, Ю. В. Деєва, М. В. Тарасенко // Оториноларингологія. – 2019. – № 1. – С. 77–78.
139. Лікування пацієнтів з кістою верхньощелепної пазухи одонтогенного генезу / М. Резмак, Л. Р. Криничко, **О. М. Науменко** // Український науково-медичний молодіжний журнал. – 2019. – Т. 109, № 1. – С. 18–24. doi.org/10.32345/USMYJ.1(109).2019.18-24.
140. Опыт применения многослойных трансплантатов в пластике дефектов основания черепа у больных со спонтанной назальной ликвореей / **А. Н. Науменко** [и др.] // Вестник оториноларингологии. – 2019. – Т. 84, № 1. – С. 51–54.
141. Специфические изменения костных структур по данным компьютерной томографии ОНП у пациентов с инвертированной папилломой синоназальной области / **А. Н. Науменко** [и др.] // Вопросы онкологии. – 2019. – Т. 65, № 4. – С. 590–595.

2020

142. До 90-річчя від дня народження ректора НМУ, академіка Гончарука Євгена Гнатовича / **О. М. Науменко** // Медичні кадри. – 2020. – № 1/2 (2744/2745). – С. 2.
143. The scope of inpatient mortality due to safety incidents in domestic hospitals / **A. N. Naumenko et al.** World of Medicine and Biology». – 2020. – №3(73). – P. 74–77. – URL: <https://womab.com.ua/en/smb-2020-03/8601>
144. Вплив модифікованої увулопалатофарингопластики на показники маси тіла та якості нічного сну у пацієнтів з низьким апноем до CPAP-терапії / Р. Ю. Де-нісенко, О. В. Діхтярук, **О. М. Науменко** // Оториноларингологія. – 2020 – №4(3). – С. 73–78. URL: http://ir.librarynmu.com/bitstream/123456789/4846/1/2020_4_73.pdf

145. Здоров'я нирок для всіх і скрізь - від профілактики до виявлення та рівноправного доступу до допомоги (за матеріалами наукових заходів, присвячених Всесвітньому Дню нирки) / **О. М. Наumenko**, В. О. Мойсєєнко // Актуальні проблеми нефрології. – 2020. – №26-27. – С. 58–60. doi: 10.37321/nefrology.2020.26-27-08

146. Масштаби стаціонарної летальності пацієнтів через інциденти безпеки у вітчизняних лікарняних закладах / **О. М. Наumenko**, Ю. М. Скалецький, М. М. Риган, В. Л. Дідковський // Світ медицини та біології. – 2020. – № 3 (73). – С. 74–77. URL <https://womab.com.ua/ua/smb-2020-03/8602>
147. Результати аналізу епідеміологічного дослідження медичних даних щодо ефективності препарату Назірус Синус у комплексній терапії гострого вірусного риносинуситу в дорослих / **О. М. Наumenko**, Ю. В. Дєєва, О. В. Діхтярук, Я. В. Марченко // Медична газета «Здоров'я України 21 сторіччя». – 2020. – № 18 (487). – С. 54–55.
148. Efekty stosowania propofolu i deksmetomidyny w trakcie wideoendoskopii snu: porównawcze badanie z Ukrainy = Effects of propofol and dexmedetomidine in sleep videoendoscopy: a comparative study in Ukraine / R. Denysenko, O. Dichtiaruk, **O. Naumenko** // Polish Otorhinolaryngology Review. – 2020. – Vol. 9, № 3. – P. 12–16. – URL: <https://otorhinolaryngologypl.com/article/144202/en>
149. Safety of patients and medical staff in curricula and training programs for medical professionals in Ukraine / **O. M. Naumenko**, Y. M. Skaletsky, V. L. Didkovsky, M. M. Rigan, O. O. Maluk // Wiadomosci lekarskie (Warsaw, Poland : 1960). – 2020. – Vol. 73, Iss. 10. – P. 2265–2268.

2021

150. Особливості клінічного перебігу гострого риносинуситу при Covid-19. Погляд оториноларинголога / **О. М. Наumenko**, Д. І. Заболотний, Д. Д. Заболотна, Ю. В. Дєєва // Оториноларингологія. – 2021. – №1(4). – С. 74–80.
151. Порівняльний аналіз культури безпеки у вітчизняних та зарубіжних лікарняних закладах і підприємствах інших сфер діяльності (повідомлення 2) / О. П. Яворовський, М. М. Риган, **О. М. Наumenko** та ін. // Медичні перспективи. – 2021. – Т. 26, № 4. – С. 153–160. URL: <https://journals.urau.ua/index.php/2307-0404/article/view/248210>
152. Роль бактеріотерапії в відновленні стану слизової оболонки порожнини носа у пацієнтів з хронічним риносинуситом / **О. Наumenko**, А. Абдель-

раззак, М. Амірханова // Оториноларингологія. – 2021. – №4 (4). – С. 62–67. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1461578>

153. COVID-19 as a stress test of healthcare establishments effectiveness and reliability measured nationally and globally / O. P. Yavorovskiy, **O. M. Naumenko**, Y. M. Skaletsky et al. // Wiadomosci lekarskie (Warsaw, Poland : 1960). – 2021. – Vol. 74, (10 pt 1). – P. 2471–2476.
154. Morphological changes in soft palatine tissues standing behind obstructive sleep apnea syndrome: general pattern and role of human papilloma virus / R. Denysenko, S. Gychka, S. Nikolaienko, O. Dikhtiaruk, **O. Naumenko** // Ukrainian scientific medical youth journal. – 2021. – Vol. 127, Iss. 4. – P. 30–37. <http://ir.library.nmu.com/handle/123456789/2682>
155. Otoacoustic emission and auditory brainstem response in patients with autoimmune thyroiditis / M. Tarasenko, Yu. Dieieva, **A. Naumenko** // Georgian Medical News. – 2021. – No 5 (314). – P. 42–48
156. Trace Element Imbalance in Patients with Combined Digestive and Renal Pathology Complicated with COVID-19 / **O. M. Naumenko**, V. O. Moyseyenko // Journal of Chemical Health Risks. – 2021. – Vol. 11, № 4. – P. 431–435. DOI: 10.22034/jchr.2021.686477

2022

157. Дослідження голосу у пацієнтів з післяопераційним порушенням моторики гортані в хірургії щитоподібної залози // Clinical endocrinology and endocrine surgery / **О. М. Наumenko**, М. В. Тарасенко, С. В. Земсков // Клінічна ендокринологія та ендокринна хірургія. – 2022. – №2 (78). – С. 34–38. DOI <http://doi.org/10.30978/CEES-2022-2-34>
158. Кадровые ресурсы педиатрического здравоохранения Украины / А. П. Волосовец, Г. В. Бекетова, **О. М. Наumenko** [и др.] // Pediatrics. Eastern Europe. – 2022. – Т. 10, № 1. – С. 175–182. <https://doi.org/10.34883/PI.2022.10.1.022>. URL: <http://ir.library.nmu.com/bitstream/123456789/8166/1/Human%20Resources.pdf>
159. Лікування больового синдрому у пацієнтів після операцій на м'язом піднебінні / **О. М. Наumenko**, Р. Ю. Денисенко // Оториноларингологія. – 2022. – № 6 (5). – С. 73–77. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1794974>
160. Сучасні методи дослідження вестибулярної функції у дітей / Ю. В. Дєєва, **О. М. Наumenko**, М. В. Тарасенко // Actual

problems of modern medicine. – 2022. – Iss. 9. – С. 59–66. <https://doi.org/10.26565/2617-409X-2022-10-07>

161. Травма зовнішньої гілки верхнього гортанного нерва в тиреоїдній хірургії / **О. М. Науменко**, С. В. Земсков, М. В. Тарасенко, М. Ю. Болгов // Клінічна ендокринологія та ендокринна хірургія. – 2022. – Т. 3 (79) – С. 15-19. DOI: <https://doi.org/10.30978/CEES-2022-3-15>
162. Хірургічне лікування однобічного паралічу гортані методом інтраопераційної селективної реіннервації в тиреоїдній хірургії / **О. М. Науменко**, М. В. Тарасенко, М. Ю. Болгов // Оториноларингологія. – 2022. – №3-4 (5). – С. 51–56. URL: http://ir.librarynmu.com/bitstream/123456789/4527/1/2022_3_51.pdf
163. Current challenges for the health care system due to the lack of medical staff and the continuous professional development of doctors / O. P. Volosovets, I. A. Lurin, **О. М. Науменко** et al. // Wiadomosci lekarskie (Warsaw, Poland: 1960). – 2022. – Vol. 75, (5 pt 1). – P. 1136–1139. <https://doi.org/10.36740/WLek202205115>
164. The experience of designing a single information and educational environment of the university “NMUDigital”/ Yu. L. Kuchyn, O. M. Naumenko, O. M. Vlasenko et al. // Educational Technology Quarterly. – 2022. – Vol. 2022, Iss. 1. – P. 73–87. <https://doi.org/10.55056/etq.10>

2023

165. Визначення впливу топічного застосування N-ацетилцистеїну на швидкість відновлення пацієнтів з хронічним риносинуситом після хірургічного лікування, на основі показників тесту SNOT-22 / А. Фалько, **О. Науменко** // Ukrainian Scientific Medical Youth Journal. – 2023. – Vol. 141, Issue 3. – P. 54–60 [https://doi.org/10.32345/USMYJ.3\(141\).2023.54-60](https://doi.org/10.32345/USMYJ.3(141).2023.54-60)
166. Досвід підготовки та атестації з педіатричних дисциплін здобувачів освіти за спеціальністю 222 «Медицина» / О. П. Волосовець, **О. М. Науменко**, Р. С. Цимбалюк [та ін.] // Здоров'я дитини. – 2023. – Т. 18, № 6. – С. 446–452. <https://doi.org/10.22141/2224-0551.18.6.2023.1632>
167. Імуногенетичні предиктори алергічного риніту / В. В. Бобир, **О. М. Науменко**, Л. О. Турова // Астма та алергія. – 2023. – № 3. – С. 49–57. DOI: 10.31655/2307-3373-2023-3-49-57
168. Роль вивчення імунобіології кліщів домашнього пилу в сучасній клінічній алергології / **О. М. Науменко**, В. В. Бобир, Л. О. Турова // Імунологія та

алергологія: наука і практика. – 2023. – № 3. – С. 5–10. doi:10.37321/immunology.2023.3-01

169. Роль мотивації у вивченні англійської мови за професійним спрямуванням майбутніми лікарями / **О. М. Науменко**, Н. В. Стучинська, Л. М. Мусієнко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – 2023. – Вип. 1 (52). – С. 119–123. <http://ir.librarynmu.com/handle/123456789/14098>
170. Сучасний погляд на алерген-специфічну імунотерапію / Д. Д. Заболотна, **О. М. Науменко**, В. В. Бобир, Л. О. Турова // Оториноларингологія. – 2023. – №4(6). – С. 96–104. <http://ir.librarynmu.com/handle/123456789/10386>
171. Patients' safety: application of simulation methods for the training of specialists in “Ent” specialty at the postgraduate level / **О. М. Науменко**, V. L. Didkovskiy // Wiadomosci lekarskie (Warsaw, Poland : 1960). – 2023. – Vol. 76, № 4. – P. 765–771. <https://doi.org/10.36740/WLek202304110>

2024

172. Аналіз взаємозв'язку рівня білка престину та порушення слухової функції внаслідок акустичної травми: систематичне оглядове дослідження / **О. М. Науменко**, С. Е. Коновалов, М. В. Тарасенко // Оториноларингологія. – 2024. – № 4-6(7). – С. 72–78. DOI 10.37219/2528-8253-2024-4-6-8. URL: https://journal.iol.com.ua/6_2024_8/
173. Валідація української версії анкети оцінки якості життя з тинітусом «Tinnitus handicap inventory» / **О. М. Науменко**, С. Е. Коновалов, М. В. Тарасенко, Л. В. Лимар // Scientific Journal «ScienceRise: Medical Science». – 2024. – №4(61). – P. 4–10. <https://doi.org/10.15587/2519-4798.2024.323699>
174. Війна, медицина та віра як чинники усвідомлення української ідентичності / **О. М. Науменко**, В. О. Мойсеєнко, І. П. Тарченко, Н. В. Тарченко // Ideas. Philosophical journal. Special scientific Issues. – 2024. – № 1(23)–2(24). – P. 90–97. DOI: [https://doi.org/10.34017/1313-9703-2024-1\(23\)-2\(24\)-90-97](https://doi.org/10.34017/1313-9703-2024-1(23)-2(24)-90-97)
175. Хронічний верхньощелепний риносинусит та пародонтит: єдиний патологічний процес чи окремі захворювання? Систематичний огляд та метааналіз / **О. М. Науменко**, Л. Р. Криничко, О. В. Мотайло // Оториноларингологія. – 2024. – № 2 (7). – С. 50–60
176. Investigating english vocabulary learning strategies by medical students = Дослідження стратегій вивчення англій-

ської лексики студентами-медиками / О. М. Naumenko, Л. М. Musiienko // Медицина та фармація: освітні дискурси. – 2024. – Вип. 4. – С. 90–98 <https://doi.org/10.32782/eddiscourses/2024-4-15>

2025

177. Діагностичні та прогностичні маркери хвороби Грейвса на різних етапах її патогенезу / В. Ющенко, **О. М. Науменко**, Т. Юзвенко, В. Паньків // Клінічна ендокринологія та ендокринна хірургія. – 2025. – № 3 (91). – С. 41–50. URL: <http://jcees.endocenter.kiev.ua/article/view/340416>
178. Кадрові ресурси охорони здоров'я України у роки пандемії COVID-19 та війни / О. П. Волосовець, І. А. Лурін, Д. Д. Дячук, **О. М. Науменко**, [та ін.] // Клінічна та профілактична медицина. – 2025. – № 1. – С. 117–131. <https://doi.org/10.31612/2616-4868.1.2025.15>
179. Клінічна психологія: проблема стандартизації та сертифікації = Clinical psychology: the issue of standardization and certification / О. А. Панченко, В. Г. Панок **О. М. Науменко** [та ін.] // Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. – 2025. – Вип. 2. – С. 37–45. DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2025.2.6>
180. Оцінка стійкості та безпеки закладів охорони здоров'я України в умовах надзвичайних ситуацій / Р. П. Брухно, **О. М. Науменко**, О. П. Яворовський [та ін.] // Український журнал військової медицини. – 2025. – Т. 6, № 1. – С. 26–34 DOI:10.46847/ujmm.2025.1(6)-026
181. Роль мікробіому носової порожнини у патогенезі хронічного риносинуситу: систематичний огляд та метааналіз / **О. М. Науменко**, Л. Р. Криничко, О. В. Мотайло // Оториноларингологія. – 2025. – № 1/2. – С. 52–76

7. Публікації в збірниках наукових праць та науково-практичних конференцій

2000

182. Атомно-абсорбційне визначення мікроелементів у зразках цервікального слизу / **О. М. Науменко** // Збірник наукових праць співробітників КМАПО імені П. Л. Шупика. – 2000. – Вип. 9, кн. 2. – С. 742–745.
183. Роль аномалій імунної відповіді у маніфестації і патоморфозі хронічних ринітів та деяких інших захворювань ЛОР-органів / **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко // Проблеми військової охорони здоров'я : зб. наук. праць. – 2000. – Вип. 7. – С. 71–78.

2001

184. Вивчення індукованого нозоморфозу ЛОР-захворювань: переваги обстеження організованих контингентів ліквідаторів наслідків аварії на ЧАЕС / **О. М. Науменко**, Ю. В. Мітін, В. П. Терещенко, О. О. Буряк // Тези доповідей наукової конференції студентів і молодих вчених НМУ ім. О. О. Богомольця. – Київ, 2001. – С. 23–24.
185. Етіологічні та патогенетичні чинники хронічного риніту у ліквідаторів наслідків аварії на ЧАЕС / В. П. Терещенко, **О. М. Науменко**, В. О. Полякова, І. О. Кузьмук // Сучасні аспекти військової медицини : зб. наук. праць ГВКГ МО України. – 2001. – Вип. 6. – С. 78–82.
186. Концепція методичного забезпечення оптимальної лікувально-діагностичної і профілактичної тактики у хворих на хронічний риніт з урахуванням спонтанного та індукованого патоморфозу недуги / **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко // Збірник наукових праць співробітників КМАПО ім. П. Л. Шупика. – 2001. – Вип. 10, кн. 4. – С. 1316–1320.
187. ЛОР-органи як критична система у ліквідаторів наслідків аварії на ЧАЕС / **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко, В. І. Шербул, І. О. Кузьмук // Збірник наукових робіт асоціації радіологів України. – Київ, 2001. – Вип. 11. – С. 3–7.
188. Результати цитогенетичного обстеження жителів м. Києва та ліквідаторів наслідків аварії на ЧАЕС, які страждають на хронічні риніти / **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко, О. В. Шеметун, І. О. Кузьмук // Проблеми військової охорони здоров'я : зб. наук. праць. – 2001. – Вип. 8. – С. 21–29.

2003

189. Алергічний риніт: особливості запальних реакцій / В. П. Терещенко, **О. М. Науменко**, П. М. Тарасюк // Збірник наукових праць співробітників КМАПО імені П. Л. Шупика. – 2003. – Вип. 12, кн. 2. – С. 940–945.

2004

190. Про доцільність запровадження положень екологічної патології у навчальний процес медичних вузів / **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко // Збірник наукових праць співробітників КМАПО імені П. Л. Шупика. – 2004. – Вип. 13, кн. 1. – С. 554–557.
191. Реалізація різноспричинених аномалій імунної відповіді – ВІЛ-інфекції та «чорнобильського СНІДу» в органах ди-

ханья / **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко, Л. Г. Роша [та ін.] // Збірник наукових праць співробітників КМАПО імені П. Л. Шупика. – 2004. – Вип. 13, кн. 2. – С. 423–427.

2005

192. Методичні засади прогнозування динаміки патології в органах інкорпорування радіонуклідів у потерпілих від аварії на ЧАЕС / Л. В. Дегтярьова, В. А. Піщиков, **О. М. Науменко** [та ін.] // Збірник наукових праць співробітників КМАПО імені П. Л. Шупика. – 2005. – Вип. 14, кн. 1. – С. 637–640.
193. Про верифікацію медико-біологічних наслідків техногенних інцидентів / В. П. Терещенко, Л. В. Дегтярьова, **О. М. Науменко** [та ін.] // Збірник наукових праць співробітників КМАПО імені П. Л. Шупика. – 2005. – Вип. 14, кн. 2. – С. 827–830.
194. Прогностичне значення порушень епітеліально-стромальних взаємовідносин у слизовій оболонці носа хворих на хронічний риніт / **О. М. Науменко**, В. П. Терещенко, О. М. Іванова // Матеріали X-го з'їзду оториноларингологів України. – Судак, 2005. – С. 129–130.

2021

195. Внутрішньовенне і внутрішньо тимпанальне використання стероїдів в лікуванні гострої сенсоневральної приглухуватості / **О. М. Науменко**, Ю. В. Деєва, С. Е. Коновалов, О. В. Васильєв // Збірник матеріалів XIII з'їзду оториноларингологів України, 19-22 вересня 2021 м. Одеса. – Київ, 2021. – С. 29
196. Морфологічні зміни тканин м'якого піднебіння у пацієнтів із синдромом обструктивного апноєсну в аспекті обґрунтування вибору тактики оперативного лікування / **О. М. Науменко**, Р.Ю. Денисенко, О.В. Діхтярук // Збірник матеріалів XIII з'їзду оториноларингологів України, 19-22 вересня 2021 м. Одеса. – Київ, 2021.*
197. Співвідношення запальних клітин в слизовій оболонці верхньощелепної пазухи при захворюваннях одонтогенного ґенезу / **О. М. Науменко**, Ю. В. Деєва, Д. А. Островська, Л. Р. Криничко, Ж.А. Терещенко, О.В. Мотайло, С.Г. Гичка, С.І. Ніколаєнко // Збірник матеріалів XIII з'їзду оториноларингологів України, 19-22 вересня 2021 м. Одеса. – Київ, 2021. – С. 90
198. The use of modern technologies and web tools for organizing distance learning at medical universities / S. Blahun, O. Naumenko, N. Stuchynska,

N. Lytvynenko // Наукові записки [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. Серія : Педагогічні науки : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; упор. Л. Л. Макаренко. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. – Вип. CLI (151). – С. 205-213. - DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-151.2021.23>

2022

199. Аналіз програм підготовки в інтернатурі за спеціальністю «отоларингологія» щодо безпеки пацієнтів в Україні відповідно до міжнародного досвіду / **О. М. Науменко**, В. Л. Дідковський // Ukrainian scientific medical youth journal. IV Україно-польський конгрес «Інноваційні технології в оториноларингології» IV Ukrainian-polish congress «Innovative technologies in otorhinolaryngology» 10 червня 2022 року. – 2022. – Т. 130, Supplement № 2. – С. 10. URL: <https://doi.org/10.32345/USMYJ.SUPPLEMENT.2.2022>
200. Безпека пацієнтів у системі безперервної медичної освіти: досвід використання симуляційних методик в НМУ / **О. М. Науменко**, В. Л. Дідковський // Науково-практична конференції з міжнародною участю до Всесвітнього дня безпеки пацієнтів 2022 року» м. Київ 16 вересня 2022 року / за ред. Ю.Л. Кучина. – Київ, 2022. *
201. Використання персоніфікованого хмаро орієнтованого освітнього середовища у навчанні фахових медичних дисциплін / І. В. Белоус, **О. М. Науменко**, Н. В. Стучинська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. праць / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – Вип. 85. – С. 18–25. <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/40031>
202. До питання забезпечення безпеки застосування лікарських засобів / Ю. Л. Кучин, **О. М. Науменко**, О.П. Яворовський, та ін. // Матеріали «Науково-практичної конференції з міжнародною участю до Всесвітнього дня безпеки пацієнтів 2022 року», м. Київ 16 вересня 2022 року / за ред. Ю. Л. Кучина. – Київ, 2022. – С. 16–22. <http://ir.library.nmu.com/handle/123456789/8163>
203. Культура безпеки, як інструмент формування безпеки лікарняного середовища / **О. М. Науменко**, О. П. Яворовський,

Ю. М. Скалецький, Р. П. Брухно // Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Київ, 16 березня 2022 р.) / за заг. ред. С.Т. Омельчука. – Київ, 2022. – С. 16–18

204. Наш досвід лікування сенсо-невральної приглуховатості з використанням внутрішньовенного і внутрішньотимпанального введення стероїдів / Ю. В. Деєва, **О. М. Науменко**, С. Є. Коновалов // Ukrainian scientific medical youth journal. IV Україно-польський конгрес «Інноваційні технології в оториноларингології» IV Ukrainian-polish congress «Innovative technologies in otorhinolaryngology» 10 червня 2022 року. – 2022. – Т. 130, Supplement № 2. – С. 9 URL: <https://doi.org/10.32345/USMYJ.SUPPLEMENT.2.2022>

205. Ураження середнього та внутрішнього вуха при мінно-вибуховій травмі – реалії сьогодення / М. В. Тарасенко, **О. М. Науменко**, Ю. В. Деєва // Ukrainian scientific medical youth journal. IV Україно-польський конгрес «Інноваційні технології в оториноларингології» IV Ukrainian-polish congress «Innovative technologies in otorhinolaryngology» 10 червня 2022 року. – 2022. – Т. 130, Supplement №2. – С. 22. <https://doi.org/10.32345/USMYJ.SUPPLEMENT.2.2022>

206. Феномен війни у житті та християнській етиці Святителя Луки / О.М. Науменко, І. В. Васильєва // Філософія релігії та медицини в постсекулярну добу: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті свт. Луки (В.Ф. Войно-Ясенецького), 25 – 26 листопада 2022 р / ред. кол. Ю. Л. Кучин, **О. М. Науменко**, С. В. Земсков [та ін.]. – Київ: НМУ ім. О. О. Богомольця, 2022. – С. 12–15

207. Філософія релігії та медицини в постсекулярну добу: матеріали IV матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті свт. Луки (В.Ф. Войно-Ясенецького), 25 – 26 листопада 2022 р / ред. кол. Ю.Л. Кучин, **О. М. Науменко**, С. В. Земсков [та ін.]. – Київ : НМУ ім. О.О. Богомольця, 2022. – 278 с.

2023

208. Медико-соціальні наслідки впливу окупації та бойових дій на мешканців громади населеного пункту Велика Димерка / **О. М. Науменко**, Д. Я. Губська, С. І. Калашченко, та ін. // Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Київ, 15 березня 2023 р.) / за заг. ред. С. Т. Омельчука. – Київ : Медінформ, 2023. – С. 89–91. <http://ir.librarynmu.com/handle/123456789/14055>

209. Медична реабілітація постраждалих у воєнному конфлікті в період війни рф проти України / **О. М. Науменко**, Ю. В. Деєва, Ф. О. Тишко [та ін.] // Ukrainian scientific medical youth journal. V Україно-польський конгрес «Інноваційні технології в оториноларингології». V Ukrainian-Polish congress «Innovative technologies in otorhinolaryngology» 21-22.04.2023. – 2023. – Т. 137, Supplement № 1. – С. 80.

210. Методологічні підходи до оцінки культури безпеки в закладах охорони здоров'я різного профілю: проблемні питання та шляхи їх вирішення на підставі експертного аналізу / О. П. Яворовський, **О. М. Науменко**, Р. П. Брухно та ін. // Ukrainian scientific medical journal. Актуальні проблеми безпеки і гігієни лікарень, персоналу і пацієнтів: наук.-практ. конф. з міжнар. участю до 100-річчя Кафедри гігієни, безпеки праці та професійного здоров'я НМУ імені О.О. Богомольця та Всесвітнього дня безпеки пацієнтів, 2023 року, 15.09.2023 Національний медичний університет імені О.О. Богомольця. – 2023. – Т. 140, Supplement 3. – С. 106–107

2024

211. Аналіз проявів порушення слухової функції у пацієнтів, які постраждали від акубаротравми за даними Університетської клініки НМУ імені О.О. Богомольця / **О. М. Науменко**, М. В. Тарасенко // Матеріали науково-практичної конференції присвяченої формуванню хірургії бойових ушкоджень. Травень 2024*

212. Аналіз рецидивів хронічного риносинусита з урахуванням його ендотипу після FESS / Л. Р. Криничко, **О. М. Науменко** // Діагностика та лікування в оториноларингології в сучасних умовах : матеріали наук.-практ. конф. оториноларингологів України, 30 верес. – 1 жовт. 2024 р. – Івано-Франківськ: [б. в.], 2024. – С. 45–46

213. Використання інструментів визначення когнітивної функції для оцінки якості розробленої навчальної програми з дисципліни «Оториноларингологія» / **О. М. Науменко**, Ю. В. Деєва // Діагностика та лікування в оториноларингології в сучасних умовах : матеріали наук.-практ. конф. оториноларингологів України, 30 верес. – 1 жовт. 2024 р. – Івано-Франківськ: [б. в.], 2024. – С. 73–74

214. Війна, медицина і віра: Шляхи зміцнення української ідентичності / **О. М. Науменко**, В. О. Мойсеєнко, І. П. Тарченко, Н. В. Тарченко // Філософія релігії та

- медицини в постсекулярну добу : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті свт. Луки (В. Ф. Войно-Ясенецького), 11 – 12 червня 2024 р. – Київ: НМУ, 2024. – С. 10–13. <http://ir.librarynmu.com/handle/123456789/12675>
215. Довгостроковий вплив хронічного риносинуситу на психічне здоров'я пацієнтів / **О. М. Науменко**, О. В. Мотайло. // Діагностика та лікування в оториноларингології в сучасних умовах : матеріали наук.-практ. конф. оториноларингологів України, 30 верес. – 1 жовт. 2024 р. – Івано-Франківськ: [б. в.], 2024. – С. 74–76
216. Інновації у післядипломній медичній освіті: досвід і перспективи : матеріали міжнародної наук.-практ. конф. 14 жовтня 2024р. м. Київ / Нац. мед. ун-т імені О. О. Богомольця, Навч.-наук. центр неперервної проф. освіти; Орг. ком.: Ю. Л. Кучин, **О. М. Науменко**, Т. А. Вежновець; уклад, та відп. за вип.: Л.В. Лимар. – Київ, 2024. – 145 с.
217. Науково-практична конференція з міжнародною участю «Актуальні питання внутрішньої медицини: діагностика і лікування» (15.02.2024) / **О. М. Науменко**, В.О. Мойсеєнко // Актуальні проблеми нефрології. – 2024. – № 34-35. – С. 94–95. DOI: 10.37321/ nefrology. 2024. 34-35-12
218. Особливості мультидисциплінарного підходу до надання медичної допомоги при ураженнях ЛОР-органів в період бойових дій в умовах Університетської клініки НМУ імені О.О. Богомольця / **О. М. Науменко**, Ю.В. Дєєва, М.В. Тарасенко // Діагностика та лікування в оториноларингології в сучасних умовах : матеріали наук.-практ. конф. оториноларингологів України, 30 верес. – 1 жовт. 2024 р. – Івано-Франківськ: [б. в.], 2024. – С. 74
219. Ai-powered tools for medical English vocabulary acquisition by future doctors / **O. Naumenko**, L. Musiienko // Актуальні питання підвищення якості освітнього процесу : матеріали міжнар. наук.-метод. конф., м. Яремче – Івано-Франківськ - Ломжа, 20 вересня 2024. – Івано-Франківськ, 2024. – С. 20. DOI:10.21802/ifnm.2024.495
220. Strategic language learning across medical english context: Undergraduate VS. Postgraduate students / **Naumenko O.**, L. Musiienko // Інновації у післядипломній медичній освіті: досвід і перспективи : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 14 жовтня 2024р. м. Київ / Нац. мед. ун-т імені О. О. Богомольця, Навч.-наук. центр неперервної проф. освіти; уклад. та відп. за вип.: Л.В. Лимар. – Київ, 2024. – С. 72–74. <http://ir.librarynmu.com/bitstream/123456789/14126/1/Strategic%20Language%20Learning%20Across%20Medical%20English.pdf>

2025

221. Критерії відбору лексичного матеріалу для формування англомовної лексичної компетентності майбутніх лікарів / **О. М. Науменко**, Л. М. Мусієнко // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. – 2025. – № 2. – С. 68–75. <https://doi.org/10.31499/2307-4906.2.2025.332132>
222. Храми України, зруйновані війною / **О. М. Науменко**, В. О. Мойсеєнко, І. П. Тарченко, Н. В. Тарченко // Філософія, релігія та медицина в сучасну добу: матеріали VII Міжнар. наук.- практ. конф., присвяченої пам'яті свт. Луки (В.Ф. Войно-Ясенецького). – Київ : НМУ ім. О. О. Богомольця ; Фенікс, 2025. – С. 12–14. – URL: <http://ir.librarynmu.com/bitstream/123456789/16088/1/1106251.pdf>

8. Публікації про О. М. Науменка

223. Керівництво університету. Перший проректор з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти **Науменко Олександр Миколайович** // Сайт НМУ імені О. О. Богомольця 02.09.2025. – URL: <https://nmuofficial.com/administratsiya-universytetu/>
224. **Науменко Олександр Миколайович** / О. С. Горова // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2020, оновл. 2024. – URL: <https://esu.com.ua/article-70740>.
225. **Науменко Олександр Миколайович** / сайт Національна академія мед наук. 20.09.2022. URL: <https://amnu.gov.ua/naumenko-oleksandr-mykolajovych/>
226. **Науменко Олександр Миколайович** // Біографічний словник завідувачів кафедр та професорів від медичного факультету Університету Св. Володимира до Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. 1921–2011 : біографічний словник. – Київ, 2011. – Кн. 2. – С. 197–198.
227. **Науменко Олександр Миколайович** // Вікіпедія. – URL https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%8

O_%D0%9D%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87

228. **Науменко Олександр Миколайович** // Почесні імена України. Еліта держави. – Видавництво Логос Україна. – URL: <https://logos-ukraine.com.ua/project/index.php?project=piued6&id=2917>

229. **Науменко Олександр Миколайович**. Доктор медичних наук, професор, Перший проректор з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти Національного медичного університету імені О.О. Богомольця. Поважна рада. «Орден святого Пантелеймона». – URL: https://orden-panteleimon.com.ua/ua/vidbir-kandidativ/povazhna-rada/40_naumenko

230. **Олександр Миколайович Науменко**: життя у служінні людям, науці та освіті : біобібліогр. покажч. / НМУ імені О. О. Богомольця, Бібліотека ; [упоряд.: Папуша Л. В., Острікова Н. В.; бібліогр. ред. Ключніченко О. В. ; літ. ред. Голінатий О. П. ; відп. за вип. Папуша Л. В.]. – Київ, 2020. – 61 с. – (Серія «Ювілеї особистостей»).

231. Перший проректор НМУ **Олександр Науменко** отримав звання члена-кореспондента НАПН України / сайт НМУ імені О.О.Богомольця 06.03.2025. URL:<https://nmuofficial.com/news/pershyj-prorektor-nmu-oleksandr-naumenko-otrymav-zvannya-chlena-korespondenta-napn-ukrayiny/>

232. Шевченко А. **Науменко Олександр Миколайович** – біографія проrektora НМУ. Cikavosti.com. 23.11.2017. – URL: <https://cikavosti.com/naumenko-oleksandr-mikolayovich-biografiya-prorektora-nmu/>

ФОТОГАЛЕРЕЯ

Професор Олександр Миколайович Науменко

Мама Олександра
Миколайовича –
Ольга Степанівна

Батько Олександра
Миколайовича Науменка –
Микола Панасович

Із братом Віктором, 1971 р.

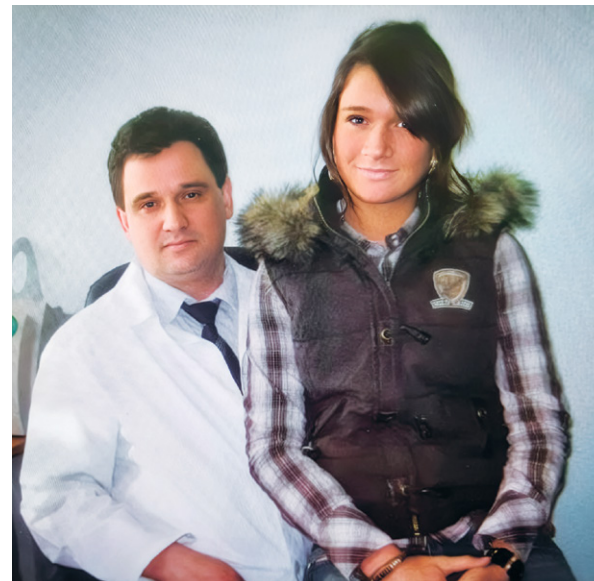

Олександр Миколайович з дружиною Анною

Доньки Олександра Миколайовича
Ольга та Євгенія

З донькою Каріною

Колектив кафедри оториноларингології НМУ імені
О. О. Богомольця

Під час роботи приймальної комісії
з Відповідальним секретарем
Тарасенком М. В. та його
заступником Костюк І. А.

Олександр Науменко з академіком Є.Г. Гончаруком та академіком В.П. Широбоковим, 2000 рік

Конференція отоларингологів України

У президії конференції отоларингологів України.
З академіком Заболотним Д. І., професорами Дєєвою Ю. В.
і Васильєвим В. М., м. Одеса, 2017 р.

З колегами і керівником кафедри та клініки
оториноларингології та хірургії голови і шиї
Варшавського медичного університету
професором Казімежем Нємчиком

Клініка Варшавського медичного університету.
В операційній з професором Нємчиком

Випуск лікарів і провізорів,
2018 р.

Президент конгресу Олександр Науменко
та віцепрезидент Казімеж Нємчик

Виставка «Освіта України – 2019»

На освітянській виставці з президентом НАПН України Кременем В. Г.

З ректором
Варшавського
медичного
університету
Мареком
Кравчиком

Конференція українського наукового медичного товариства лікарів-отоларингологів, м. Одеса, 2019 р.

Засідання Вченої ради, 2020 р.

З професором Дєєвою Ю. В.

Міністр охорони здоров'я Степанов М. В., ректор НМУ імені О. О. Богомольця Кучин Ю. Л., проректори Науменко О. М., Канюра О. А., 2020 р.

Українсько-Польський конгрес оториноларингологів, 2020 р

Робота Приймальної комісії, 2020 р.

Майстер-клас в місті Падуя, Італія, 2024 р.

З дружинним візитом в Польщі

Вітання першокурсників, 2025 р.

Олександріві Науменку присвоєно звання члена-кореспондента НАПН України, 2025 р.

Подяка від начальника Управління державної охорони України О. Морозова

Участь у змаганні з триатлону, 2025 р.

Засідання Вченої ради НМУ, 2025 р.

Фахові іспити «Медична психологія», 2025 р.

На вшануванні пам'яті загиблих медиків, 2025 р.

Заключне засідання Приймальної комісії, 2025 р.

Під час вступної кампанії
2025 року

У складі робочої групи з психосоціальної підтримки на робочому місці

Передача воїнам
рацій та приладу
нічного бачення

День медичного працівника, 2025 р.

Делегація французьких щелепно-лицевих хірургів під час візиту до НМУ імені О. О. Богомольця

У складі Поважної ради «Ордена святого Пантелеймона» на молебні пам'яті загиблих медиків

Захист аспірантів

В Університеті відбувся
181-й випуск лікарів і фармацевтів

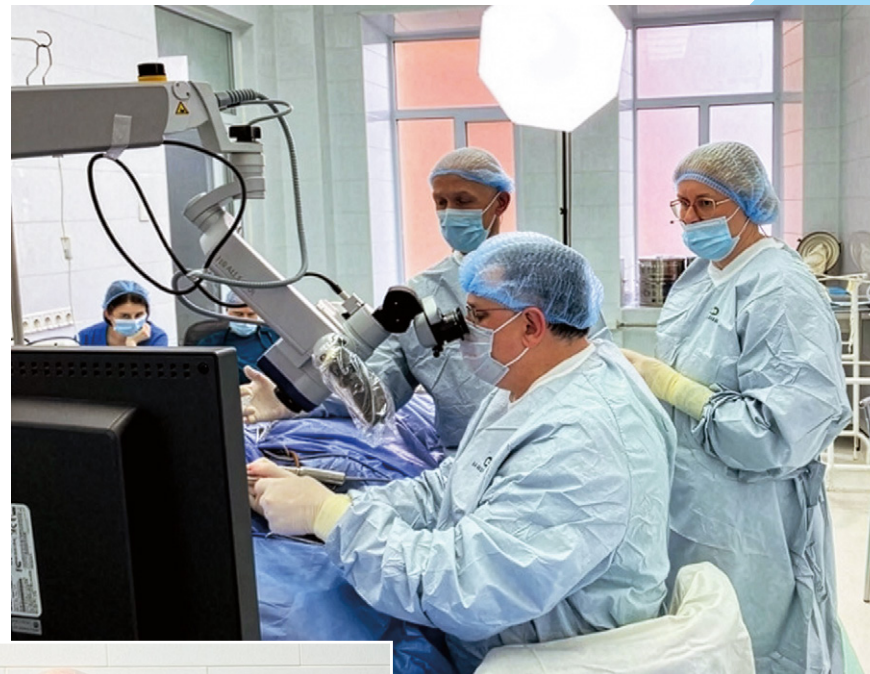
Привітання Інституту
отоларингології
імені професора
О. С. Коломійченка
з 65-річчям

Почесна нагорода Головнокомандувача ЗСУ
для професора Олександра Науменка

Складні операції з відновлення
слуху за участю польських
хірургів на кафедрі
оториноларингології НМУ

На церемонії вручення
звання почесного
професора НМУ
Казімежу Немчику

Конгрес
оториноларингологів
м. Івано-Франківськ,
2025

Олександріві Науменку
присвоєно звання члена-
кореспондента Національної
академії медичних наук України
та вручено диплом.
З президентом В.І. Цимбалюком

На захисті ступеня доктора філософії

В операційній
університетської
клініки НМУ

В операційній
університетської
клініки НМУ

Олександрові
Науменку присвоєно
звання члена-
кореспондента
Національної академії
педагогічних наук
України та вручено
диплом.
З президентом
В.Г. Кременем

На виробничій нараді з професором Ф. О. Тишком

Виступ на конгресі
отоларингологів,
м. Одеса, 2016 р.

Засідання Приймальної комісії, 2025 р.

Пам'ятна зустріч із Президентом України
Леонідом Макаровичем Кравчуком

З Президентом України Віктором Андрійовичем Ющенком на засіданні
Поважної Ради «Ордена Святого Пантелеймона»

**Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця**

Бібліотека

Серія «Ювілеї особистостей»

**ПРОФЕСОР ОЛЕКСАНДР НАУМЕНКО:
шлях професіонала, науковця, наставника**

Біобібліографічний покажчик

Упорядники:	Людмила Василівна Папуша Лариса Сергіївна Медяник
Бібліографічний редактор:	Олена Валеріївна Ключніченко
Літературний редактор:	Олексій Петрович Голінатий
Відповідальна за випуск:	Людмила Василівна Папуша

**Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця
Бібліотека**
03057 м. Київ, просп. Берестейський 36
е-пошта library@nmu.ua

Підп. до друку 06.11.2025. Формат 60х84/16.
Папір крейд. Гарн. Arimo. Друк офсет. Наклад 75.

Видавництво «Книга-плюс»
03057, Київ, просп. Берестейський, 34
Свідоцтво ДК № 4904 від 20.05.2015 р.
Тел./факс: +38 067 403 55 05
www.book-plus.com.ua